

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22

Citation: Kierkegaard, Søren: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2005 , s. 28. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb13-txt-root.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB13:1

NB13:2

NB13:3

I Journalen p. 91. NB¹² findes en Deel Texter til Fredags-Prædikener, deres Pagina findes paa første Pagina i hiin Journal.

NB13:4

Dedicationen til Regine Schlegel,

hvis der i mit levende Live kan være Tale om en saadan, kunde vel finde Plads foran en lille Samling Fredags-Taler, men hører dog væsentligen til *Skrifterne om min Forfatter-Virksomhed*. I det jeg træder saaledes afgjørende i Charakteren af det Religieuse som det, jeg har villet fra Begyndelsen, i det Øieblik er hun den eneste Vigtige, da jeg til hende har et Guds-Forhold.

Dedicationen kunde lyde:

[..] helliges med dette Skrift en Forfatter-Virksomhed, som til en vis Grad tilhører hende, af den, som tilhører hende ganske.

Eller med en Samling Fredags-Taler:

[..] helliges dette lille Skrift.

NB13:5

#

Det er ikke med Forholdet til Gud som med Forholdet til et Msk, at jo længere de leve sammen og jo nøiere de lære hinanden at kjende, desto nærmere komme de ogsaa hinanden: o, omvendt i Forhold til Gud; jo længere man lever med ham desto uendeligere bliver han – og desto mindre bliver man selv. Ak, som Barn syntes man dog at Gud og Msk. de kunne godt lege sammen. Ak, som Yngling drømte man dog om, at naar man ret ubetinget vilde anstrenge sig rasende som en Forelsket om end tilbedende: saa lod Forholdet sig dog nok bringe istand. Ak, som Mand opdager man hvor uendelig Gud er, og den uendelige Afstand. Dette er Opdragelsen, har Noget tilfælles

med den socratiske Uvidenhed, med hvilken der ikke begyndtes, men endtes – at det endte med Uvidenhed!

#

NB13:6

Texter til Fredags Prædiken.

Dertil kunde bruges adskillige af de Ord, som spottende bleve sagte om ham, da han var korsfæstet, kun at de faae en anden Betydning.

N° 1.

Mtth: 27, 40. »Du som nedbryder Templet og bygger det i 3 Dage, frels Dig selv«

De sige lige det Modsatte, havde han frelst sig selv, saa var Templet ikke blevet nedbrudt.

[a] dersom han frelser sig selv, saa nedbryder han ikke Templet.

Frels Dig selv – o, nei maa den Xstne sige, frels Dig ikke selv, Du Verdens Frelser, saa er Verden fortabt.

Saaledes kan man ogsaa lære Noget af Spotten.

N° 2.

Mtth 27, 40: »er Du Guds Søn da stiig ned af Korset«

Nei, just fordi han var Guds Søn, derfor blev han paa Korset, ell. just fordi han blev paa Korset derved beviste han, at han var Guds Søn.

Men Mennesket fatter ikke hvad Guds er, beviser og slutter omvendt, vil slutte at han er Guds Søn deraf, om han steeg ned af Korset – og saa var han netop ikke Guds Søn.

Nº 3.

Mtth: 27, 42.

»Han haver frelst Andre, sig selv kan han ikke frelse«

ja hvad Under vel, vilde han frelse sig selv, saa kunde han jo ikke frelse Andre, just for at frelse Andre vil han ikke frelse sig selv.

Her siger Spotten igjen noget ganske Andet end den tænker.

NB13:7

#

Det er virkelig talt som af en Skriftefader. Zacharias Werner siger i *Prædikenen* paa 4de Søndag efter Paaske.

»Mange ret gode men forsagte Christne anklage sig selv i Skriftestolen for allehaande Synder, som slet ikke ere Synder, eller de allerubetydeligste, nei saa anklager Eder hellere for Eders sande Synder, siger hellere: den Synd Forsagthed; thi Forsagthed er en Synd, og den kan ende med Mistro til Guds Naade og Barmhertighed, hvad der er en frygtelig Synd.«

NB13:8

#

I Luthers *Prædiken* over Evangeliet paa Nytaarsdag indeholdes den sande christelige Distinction, den strenge:

Xstus er ingen Frelser for dette Liv men for det evige Liv.

ja, hvad mere er, hvilket Luther ogsaa paa en Maade siger paa samme Sted, han er lige det Modsatte af en Frelser for dette Liv; thi Luther siger: at i dette Liv – just for at udtrykke, at han ingen Frelser er for dette Liv – lader han sine Troende traske om som i Kiær.

Her ligger forresten ogsaa Distinctionen mell. Jødisk Fromhed og Christelig; thi jødisk Fromhed vil have en Frelser for dette Liv.

Men i Xstenheden har man reent skabt Christus om i blot menneskelig Medlidenhed.

Dog mener jeg, at det Strengeste væsentligen skal høres, at man ikke skal have Lov til aldeles at slaae en Streeg over det og ignorere det; at det skal høres, for at man kan ydmyge sig derunder, men det skal ikke

forkyndes saaledes, at man grusomt vil forcere Menneskene til efter en saa frygtelig Maalestok at ville være Aand.

Her er min Different fra Mynster o: s: v:, han vil reent have det fortiet. Jeg vil have det sagt; er saa forresten villig til at erklære, at det, naar jeg siger det, kun er digterisk, da mit Liv er langt fra saa aandeligt.

Overhovedet mener jeg, at det er den ethiske Respekt der skal indføres: overalt hvor jeg fremstiller hvad der er høiere end mit eget Liv skal jeg ligefrem tilføie: jeg er kun en Digter. Saa langt som min egen Existeren udtrykker, hvad jeg foredrager: der bruger jeg og skal jeg bruge en vis Art Myndighed. Men er det Fremstillede høiere end mit Liv, saa skal jeg, for Sandhedens Skyld, tilstaae, at jeg kun er en Digter. Og fremfor Alt skal jeg ikke fortie det Høieste, og gjøre min Smule N° 2 ell. N° 3 ell. N° 10 til det Høieste.

Mynster kan have megen Ret i Alt hvad han siger, at man maa slaae af o: s: v: – men, men man skal ikke slaae af ved at fortie det Høieste, nei, det skal fremstilles i hele sin Fordring, og saa skal man sige til Mskene: kan Du nu ikke, saa fortroe Dig til Gud, tilstaae Din Svaghed, han er ingen grusom Herre, han har megen Medlidenhed. Men blive uvidende om Guds-Fordringens Høieste skal Du ikke faae Lov at blive.

Vilde en ung Pige sige til mig: om jeg da anseer det ikke at gifte sig for noget Høiere, thi saa vilde hun lade det være: saa vilde jeg svare: er Du forelsket, er det i Sandhed Dit kjereste Ønske at forenes med den Elskede, saa skal Du blot sige det til Gud, og saa skulde jeg med Glæde holde Vielsen og gjøre Alt for at gjøre det Bedste. Men vide skal Du, at Gud kunde fordre af Dig, at Du skulde give Afkald ogsaa paa denne Glæde.

#

NB13:9

#

O, der er dog en ubeskrivelig Salighed i, naar det i Sandhed er Sandhed i En, at man bogstavelig føler sig at være Intet for Gud, mindre end en Spurv, mindre end et Sandskorn. Lad os tænke os dette, at Gud saa blev kjed af et Msk, og sagde til ham: nu vil jeg ikke have mere med Dig at gjøre, og gav et Spark til ham saa han faldt 40 Millioner Mile ned: o, dersom det var Sandhed i ham, at han i Sandhed følte, at han var Intet for Gud – i samme Secund han kom til sig selv, vilde han sige: o, Gud, saa dog Eet endnu, hav Tak, ubeskrivelig Tak for hvert Aar, hver Dag, hver Time,

hver Secund jeg har hvilet i Din Fortrolighed; jeg er dog forsørget, thi jeg vil ikke bestille Andet end vedblive at sige Tak, ubeskrivelig Tak for hvert Aar, hver Dag, hver Time, hver Secund da jeg har fornummet Saligheden af Din Fortrolighed, Saligheden af at være hos Dig.

Men Den, som bilder sig ind at være Noget, han vilde vel raabe: Gud er en Bedrager. Naar det i Sandhed er sandt, at jeg er bogstaveligen Intet, saa er det en ubeskrivelig Naade og Velgjerning, at han, om det saa kun var eet eneste Secund, har ladet mig smage Saligheden af at være hos ham.

Saaledes maa man være i Forholdet til Gud: villig til at anstrenge sig af yderste Evne, og anstrengende sig af yderste Evne – men om man end havde holdt nok saa længe ud, man vogte sig vel for at anbringe i Guds-Forholdet den blot menneskelige Alvor, der saa let bliver sig selv vigtig som var det Noget; i samme Secund maa man være villig til som et Barn at bede for sig og sige: det var kun Spøg. Saaledes maatte den Religieuse tale: o, disse 70 Aar, i menneskelig talt, frygtelige Anstrengelser og Opoffrelser – naar Du, o Gud, seer paa dem: jeg siger bitte bitte, det er kun en Spøg, tilgiv mig den, tilgiv mig, at jeg gjorde et Forsøg paa at udtrykke, at jeg saa gjerne vilde vise Dig min Kjerlighed. Om et Barn ogsaa et heelt Aar igjennem havde siddet og arbeidet paa en Geburtsdag Præsent, om det – hvad jo dog for et Barn, msklig talt, er meget – havde negtet sig enhver Fornøielse i hele Aaret, blot for at faae Arbeidet færdig og for ikke ved dette Arbeide at sinkes fra sit egl. Arbeide – hvad var det dog for et dumt og kjedeligt Barn, der med vigtig Alvor saa vilde komme og overrække sin Foræring. Nei Barnet kommer elskeligt med sin Foræring, men det er villigt til i samme Secund at forvandle det Hele til Spøg og sige: det var blot en Spøg, o tilgiv mig, at jeg fordristede mig til at udtrykke min Taknemlighed.

NB13:10

#

Hvad det vil sige at bede i Jesu Navn oplyses maaskee allersimplest saaledes. En Øvrighedsperson befaler Det og Det i Kongens Navn hvad vil det sige? Det vil for det Første sige: jeg selv er Ingenting, jeg har ingen Magt, Intet at sige af mig selv – men det er i Kongens Navn. Saaledes er det at bede i Jesu Navn: jeg tør ikke nærme mig Gud uden i Midleren; skal min Bøn høres, saa maa den være i Jesu Navn, det der giver den Kraft er dette Navn. Dernæst, naar En Øvrighedsperson befaler i Kongens Navn, saa følger det naturligviis af sig selv, at det han befaler maa være Kongens Villie, han kan ikke i Kongens Navn befale hvad der er hans egen Villie. Saaledes er det at bede i Jesu Navn, at bede saaledes, at det er i Overensstemmelse med Jesu Villie, jeg kan ikke i Jesu Navn bede om min egen Villie; Jesu Navn er ikke en ligegyldig Paategning, men det Afgjørende; det at der staaer Jesu Navn foran er ikke at bede i Jesu Navn, men det er at bede saaledes, at jeg tør nævne Jesu Navn dertil, det vil sige, tænke mig ham, hans hellige Villie sammen med det jeg

beder om. Endeligen naar en Øvrighedsperson befaler i Kongens Navn betyder det, at Kongen paatager sig Ansvaret. Saaledes ogsaa med det at bede i Jesu Navn, saa paatager Jesus sig Ansvaret og alle Følgerne, han træder frem for os, træder i den Bedendes Sted.

#

NB13:11

#

Modsætningen til det Antike, der bruger 3^{die} Person om sig selv, fordi Ens Liv er blot Faktum, er at vove det Yderste i at sige: jeg, ligefrem at sige det Høieste om sig selv. Dette er udtrykt i Gud-Mennesket; Gud-Mennesket vilde ikke være Gud-Mennesket hvis han var saaledes stor, at Retningen var hen til at blive tredie Person.

NB13:12

#

En bedre Parodie paa det Antike med tredie Person kan man ikke let faae end Lamartines *Talen om sig selv i tredie Person*. Det er en complet Uanstændighed. Tilspidset paa lyrisk Reflexion optager Lamartine alt Dette – og taler dog i tredie Person. Det er Affectation. Ja – og dette har en Art æsthetisk Værd – han gaaer saavidt, at han tager det Mimiske med. Han siger: derpaa sagde Lamartine med en Mine o: s: v:.. Her har Lamartine virkelig gjort en Art Opdagelse, han har opdaget, hvad der absolut ikke kan siges i tredie Person; thi det kan man umuligt selv vide. Det bliver aldeles comisk, og erindrer om Charles i den første Kjerlighed, der ogsaa fortæller sit Liv i tredie Person.

At bruge tredie Person er enten det barnlige – Barnet taler i en vis Alder i tredie Person – just fordi Barnet endnu ikke er Person, eller det er en Høide, der er mere end Person, en Person der selv er Begivenheden. Hvad der ligger der imellem bliver comisk, naar det vil bruge 3^{die} Person.

#

NB13:13

#

i Christenheden er egl. at man har villet gjøre al
religieus Underviisning til christelig, ved Hjælp af den
latterlige Paastand, at alle Msker ere Xstne, fordi [de]
ere døbte som Børn.

Som Christendommen historisk kom ind i Verden
efterat en heel forhistorisk religieus Udvikling var
tilbagelagt: saaledes maa et Msk. hvis han skal faae et
afgjørende Indtryk af Christendommen, først
gjennemgaae en heel religieus Skole.
Christendommen er sandelig for aandelig til at man
saadan udenvidere kan begynde med den. Hvilken
Optugtelse forudsættes ikke, for i Sandhed at
forstaae, saaledes at det er Sandhed i En, at Synden
er den eneste Ulykke, samt at Xstus kun er en Frelser
i den Retning.

Man gjorde i Xstheden rigtigst i at bygge en Deel
Bedehuse op, hvilket i Forhold til mange allerede vilde
være meget, forkynde jødisk Fromhed – men aldrig
nævne Xsti Navn.

Det er min bestandige Paastand: den Smule Fromhed,
der er i Xstheden er jødisk Fromhed (en Vedhængen
ved dette Liv, en Haaben paa og Troen paa, at Gud
skal velsigne dem i dette Liv o: s: v:; saa Beviset for at
man er Guds Ven, er at det gaaer En godt i Verden) og
dog sætter man bestandigt Xsti Navn til.

NB13:14

#

Ganske tjenende Sandheden, ene beskæftiget med
den, faaer jeg ikke Tid til ell. gaaer jeg Glip af at
sikkre mig de endelige Goder. Det er dog vel msklig
talt min Fortjeneste. Men det Lurvede er, at dette, just
dette benytter man sig af til at fremstille mig som en
Overdrivelse. Thi man veed kun altfor godt, at det er
de endelige Formaal der gjøre En populair. Men hvor
lurvet. Jeg har Ingen fortrædiget i at naae Embede,
Ære, Anseelse – jeg har paa mange Punkter
understøttet dem. Kun selv har jeg intet forlangt. Ak,
ja jeg tænkte engang, at det skulde være muligt at
røre Mskene:, naar de saae en Stræben, der var
ide[e]llere holdt. Jo jeg takker; nei, den just den maa
svækkes i Mskenes Forestilling – det forstaaer sig
ellers havde de jo hell. ikke enhver Fordeel af
Embederne og Æren, medens de nu tillige have den
Fordeel, at deres Stræben, der egennyttigt profiteres,
tillige ansees for den sande Alvor.

#

NB13:15

#

I Grunden er der dog noget Pharisæisk baade i denne Leven-stille med sit Gods og især i denne Leven i store geistlige Embeder med høi Rang o: s: v: Sandt nok, de beraabe sig paa, at de ikke ere som Pharisæeren, de erkjende sig selv for Gud at være Syndere – men denne Erkjenden og Bekjenden er der dog noget Pharisæisk i paa samme Tid som de jo dog vistnok selv ved ganske eenfoldigt at læse den hellige Skrift, maa kunne see, at der fordres noget ganske Andet, at der jo ogsaa maatte være for dem Leilighed til at vove lidt mere. Er det virkelig Xstd. at give en lille Deel af – Renten – af sin Formue? Er det virkelig Xstd – at gaae af Veien for enhver Fare, at man maa vedblive at være æret og anset? Og hvad hjælper det saa med denne Erkjenden og Bekjenden af, at man er Synder – naar man i Grunden forhæder sig mod Guds Ord.

#

NB13:16

#

Mit Forhold til hende. Ultimatum for denne Gang.

[a] Forresten har mit Forhold i hele denne Sag været og er et Exempel paa noget nær en af de største Afstande mellem Tilsyneladelse og Virkelighed. Jeg er Skurken – og saa var det mig, der gjorde Alt for at gjøre dette Ægteskab mulig: eet Ord af mig, og det havde været en Umulighed. Jeg er Skurken; stadig væk Skurken: og saa er det mig, der bærer dette Ægteskab, der i hvert Øieblik kunde fristes til at være lidt mindre grusom mod sig selv – og saa var maaskee Ægteskabet forstyrret, idetmindste har dette gjældt i lang Tid, og gjælder det ikke endnu, er det just min Fortjeneste, fordi jeg uforandret er vedblevet at være – Skurken.

Sagen er, saasnart jeg tænker nærmere paa hende, anvendes der strax en Digter paa hende.

Som det i sin Tid var mig en ubeskrivelig Glæde at see hendes Fortryllelse ved Forelskelsen: saaledes vilde det igjen blive mig en Glæde, at see hendes Glæde, naar hun fik ret Synet for, at vort Forhold just nu var bragt paa det Høieste; og det skulde digterisk ikke være vanskeligt at naae. Jo jeg seer hende spidse Øren – hun der vistnok ikke selv er det Digteriske, men hun der er som et schlaget an und gebet Feuer i Forhold til det Digteriskes Vinken hvis hun da ikke er aldeles forqvaklet.. Thi om hun i sin Tid forstod mig? Ja, sandeligen. Det vil sige mit Inderste forstod hun

ikke, hun forstod just, at dette var et αδυτον. Men sit erotiske Forhold til mig, om hun forstod det: hvor skulde jeg finde Kryds og Slinger nok til det og som hun har fortjent for saa vel Indenads- som Udenads-Læsningen o: s: v:.

Altsaa nu vilde en Digter igjen være at anvende paa at forklare hende, at just det søsterlige Forhold var det Poetiske. Forstaaer hun det, saa vil ogsaa enhver Fare i Retning af det Erotiske være undgaaet, thi det Digteriske og saa en lille Smule Hjælp fra min Haand saa gaaer hun paa en Syetraad.

I Sandhed veemodigt er det ogsaa, at denne Pige ligesom er sat i Skygge i eetvæk. Schlegel er vistnok en elskværdig Mand, jeg troer virkelig, at hun føler sig ret lykkelig med ham: men denne Pige var et Instrument, som han ikke forstaaer at spille paa, hun eier Toner, som jeg forstod at aflokke hende.

Forunderligt med min Objectivitet i Forhold til hende. En Anden vilde det da være omtrent nok, at Pigen længst har giftet sig – og mig, mig er det det Ligegyldigste af Alt, jeg bekymrer mig kun om det var muligt at glæde hende, forskjønne hende Livet – thi hun har rørt mig. Hun kan gjøre Noget nær hvad hun vil – jeg har altid en Digter i Beredskab, der vil kunne forklare hende, at det, just det var det Smukkeste, var det Digteriske.

Men det er et frygteligt Ansvar, nu da jeg er hjulpet over den største Vanskelighed ved at have hende gift, og virkelig ret lykkelig gift. Der er, og Gud veed det det er i Sandhed i al Uskyldighed, der er et høiere Sving muligt for hende, en Forestilling, som vilde forskjønne hende just hendes Ægteskab: lader det sig gjøre, hvor gjerne vilde jeg ikke gjøre det for hende.

Imidlertid bliver det vel det rigtigste, hvad jeg ogsaa har gjort, at trække min Position i Forhold til hende eet Skridt tilbage, for ganske nøiagtigt at faae at vide, hvor vi ere. Hun mærker det strax, thi snild er hun.

Hvor oeconomisk dog mit Liv er mig anlagt; jeg behøver kun een Pige. Hun har et bønligt Blik, der har rørt mig; det glemmer jeg hende aldrig.

#

NB13:17

#

Saaledes kunde man ogsaa forstaae Evangeliet om Brylluppet i Kana, at det just derfor er det første Mirakel, fordi det er som et Motto paa hele Xsti Liv:

først Lidelse – saa Forherligelse. Xsti Replik til Maria: Qvinde hvad har jeg med Dig at skaffe har ogsaa en vis svag Lighed med Replikken til Peter: viig bag mig Satan, Du er mig til Forargelse. Sagen er, der er i Maria i det Øieblik ogsaa noget af den jordiske Utaalmodighed, der vil hjælpes strax.

NB13:18

#

Glemmes maa det jo vistnok aldrig, at Christus dog ogsaa hjalp timelig og jordisk Nød. Man kan ogsaa usandt gjøre Christus saa aandelig, at han bliver idel Grusomhed. Overhovedet er »Aand« absolut Aand den største Grusomhed for et stakkels Menneske.

Altsaa Christus hjalp ogsaa jordisk Lidende, helbredede Syge, Spedalske, Besatte, bespiste Folket, forvandlede Vand til Viin, beroliger Havet o: s: v: – men siger Præsten, saadan Hjælp tør vi ikke vente: saa falder det jo dog igjen bort, og Christus bliver næsten grusommere mod os end mod de Samtidige.

Hertil maatte svares: nei! Vil Du behage at lægge Mærke til, at da Anstrængelsen i Forhold til det at blive og være Christen, er i Forhold til Samtidighed med en i strengeste Forstand: Christen, saa altsaa Samtidigheden med en Apostel er saa anstrængende som Ingen af os kommer til at opleve det. Og nu Samtidigheden med Christus selv. Miraklet, Medlidenheds Miraklerne i Retning af jordisk Nød og Lidelse er her dog lidt Lindrende, og den aldeles uundværlige Lindring – ellers havde det været umuligt at leve med Christus. Dersom Christus blot een eneste Dag vilde have udtrykt det at være absolut Aand, slet ikke Andet: saa er Menneskeslægten sprængt.

Men vi der leve 1800 Aar derefter; vi nøies med at opfatte Rædselen gennem Phantasie, og paa den anden Side, vi ere kun altfor tilbøielige til at lægge Alt over i menneskelig Medlidenhed: see derfor bliver vort Vilkaar dog langt mildere end de Samtidiges, der havde Miraklerne at holde sig til.

NB13:19

#

At græde over sig selv det er Taarers eneste rette Sted: priset være Den, der kunde sige: mig selv, det var den eneste Gjenstand jeg fandt værdig – eller elendig nok til at græde over.

NB13:20

#

Et Suk!

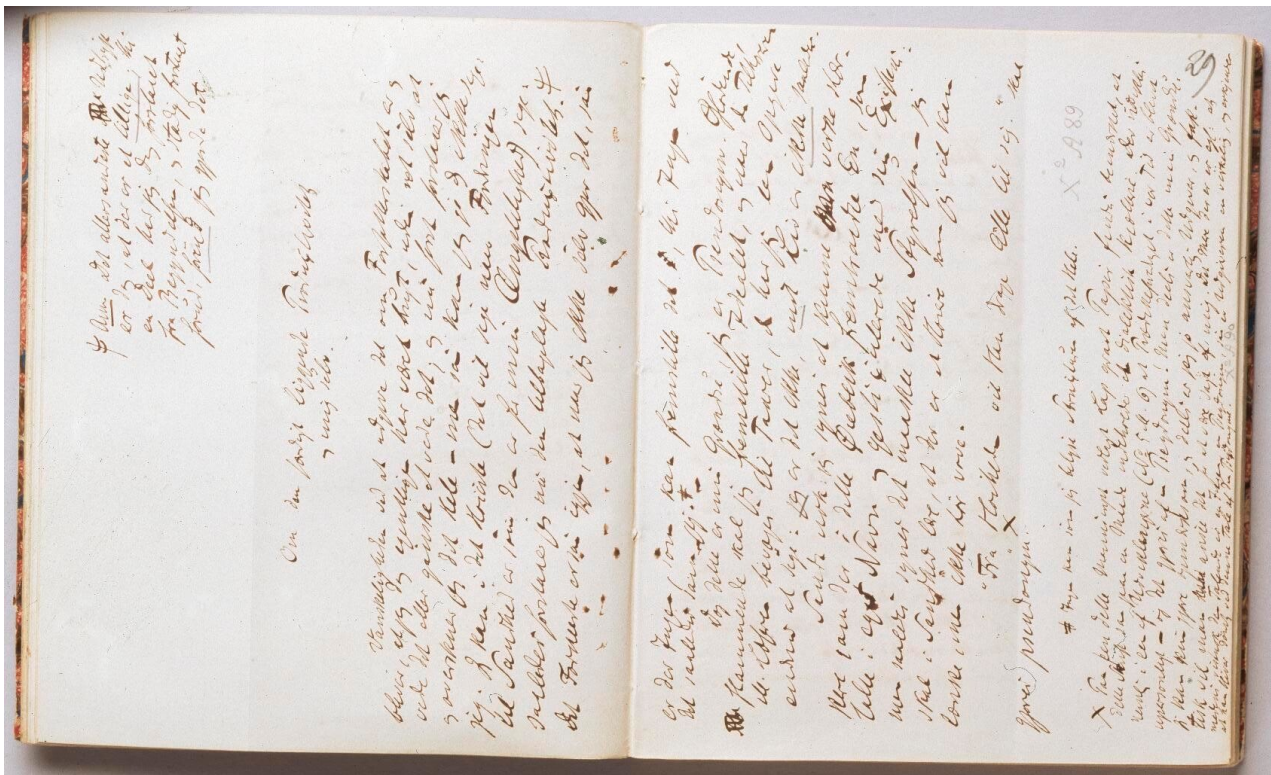
O, den Maade paa hvilken jeg levede med den menige Mand: der [er] maaskee i hele Generationen ikke Een

til, der kunde gjøre det, og hvor Faæ blot De der forstaae, og forstaae, paa hvilken Hjertets-Haardhed og Stands- og Hensyns-Forskjels Grusomhed Omgangen med den menige Mand i Almindelighed er baseret. Og saa, at dette formenes mig, at det skal betragtes som en latterlig Overdrivelse; og at jeg saa nu ikke engang kan gjøre Noget mere for den menige Mand, thi for ham existerer jeg som en Slags Halvgal. Og at det saa er naaet ved Hjælp af dem, »der tale den Menigemands Sag mod Aristokraterne.«

O, hvor veemodigt!

#

NB13:21

9. Journalen NB13, s. [28]-29, optegnelsen NB13:21, skrevet på langs ad siden med tilføjelser over og under teksten

Om den færdigt liggende Productivitet og mig selv.

Vanskeligheden ved at udgive det om Forfatterskabet er og bliver, at jeg dog egentligen har været brugt, uden ret selv at vide det eller ganske at vide det; og nu først forstaaer jeg og overskuer jeg det Hele - men saa kan jeg jo dog ikke sige: jeg. Jeg kan i det Høieste (det vil sige naar Fordringen til Sandhed er som den er for min Ængstelighed) sige: saaledes forstaaer jeg nu

a Anm Det allersandeste Udtryk er dog, at der er et tillige; thi en Deel har jeg dog forstaaet fra Begyndelsen, og stadig forstaaet forud, førend jeg gjorde det.

b Ingen kan som jeg belyse Structuren af det Hele.

den tilbagelagte Productivitet.^a Det Forkeerte er saa igjen, at naar jeg ikke selv gjør det, saa * er der Ingen, som kan fremstille det, thi Ingen veed det saaledes som jeg.^b

Dog dette er min Grændse, jeg er Pseudonym. Glødende, flammende skal jeg fremstille Idealet, og naar da Tilhøreren ell. Læseren bevæges til Taarer, da har jeg den Opgave endnu at sige: jeg er det ikke, mit Liv er ikke saaledes.

Sandt nok: jeg synes at kunne virke stærkere, om der i dette Øieblik fremtraadte En, som talte i eget Navn og gesticulerede med sin Existents: men saaledes synes det maaskee ikke Styrelsen – jeg skal i Sandhed lære, at der er et Høiere som jeg vel kan tænke, men ikke tør vove.

» *Fra Høiheden vil Han drage Alle til sig.*« skal gjøres pseudonym.^c

c Paa en dette Manuscript vedlagt Lap graat Papir findes bemærket, at dette Skrift saa paa en Maade indeholder et dialektisk Kjætterie. Der udvikles nemlig i een af Udviklingerne (N° 5 ell. 6) at Prædikeforedraget i vor Tid er blevet upersonligt – og det gjøres af en Pseudonym! Men deels er dette min Grændse: jeg kan kun gjøre opmærksom, og deels er jeg jo ansvarlig Udgiver, og faktisk vil man ansee det for at være sagt af mig. Det Mere der er er egl: at medens vistnok den Talende er en Ingen, en Pseudonym, saa er Udgiveren en virkelig, og erkjender at han bliver dømt ved denne Tale af den Pseudonyme.

NB13:22

#

Det er dog let at see, at Mskene maatte være meget aandelige (og vel egl. saa aandelige, at de ingen Lærer behøve) for, med Penge og Ære Anseelse o: s: v: at lønne den, der i Sandhed lærer dem Selvfornægtelse – en saadan Antagelse er lige saa besynderlig som naar En selv ikke kan tie men tænker, at den Anden, hvem han beder om Taushed, skal kunne det.

Paa den anden Side, naar En i Sandhed skulde være Lærer i Selvfornægtelse, hvad skulde han saa med Penge o: D:

Derfor har ogsaa Geistligheden saa ivrigt ønsket at blive gagerede af Staten, ell. at Staten bliver Mellembestemmelse i deres Lønning; thi ellers kommer Fordringen til dem om selv at være det Paradigmatiske, let for nær.

NB13:23

#

Ja, dersom ikke min Liden, min Svaghed var Betingelsen for hele min Aands-Virksomhed: ja saa vilde jeg naturligviis endnu gjøre et Forsøg paa at gribe Sagen ganske simpelt medicinsk an. Det ligner

jo ikke at lide som jeg lider, og saa slet Intet at gjøre, naar Ens Liv dog alligevel slet ingen Betydning har. Men her kommer Hemmeligheden, mit Livs Betydning corresponderer just med min Liden.

#

NB13:24

#

Hvor sandt hvad Thomas a Kempis siger (i Xsti Efterfølgelse 1ste Bog 2^{det} Capitel): ophøi Dig derfor ei af nogen Kunst eller Videnskab; men frygt hellere for den Erkjendelse, som er Dig given. Thi jo mere Du veed og jo bedre Du forstaaer det, desto strengere skal Du dømmes, hvis Du ei har levet desto helligere.«

See, det var en anden Tale. Man tragter efter Erkjenden, man anstrenger al sin Tanke, man erhverver den – og see man har fanget sig selv. Imidlertid maa dog erindres, at dette da kun gjælder om ethisk og ethisk-religieus Erkjenden.

NB13:25

#

Det var dog vistnok rigtigst, at jeg engang gjorde en ligefrem Tilstaaelse om, hvorledes jeg betragter det digteriske Moment jeg har i mig skjøndt religieus Forf., at det nemlig, religieust forstaaet, er min Ufuldkommenhed, men at jeg endnu ikke kan undvære det, og de fleste Medlevende vistnok hell. ikke.

NB13:26

#

Det er ogsaa af det Underfundige i Prædikeforedraget, at man, hvor man advarer mod det »Fortjenstlige«, ganske lumskelig confunderer hele den middelalderske phantastiske Askese (at hudflette sig selv o: D:) med den sig Udsætten for Fare og Anstrengelse og Lidelse, som er forbunden med det i afgjørende Forstand at skulle bekjende Xstum, hvad dog vel er fordret af den Christne; i afgjørende Forstand det vil sige uden allehaande Sandsebedrag med at være Embedsmand o: D:, saa det er qua Embedsmand og Næringsdrivende at man forkynder Xstd. og bekjender Christum.

#

NB13:27

#

Om »hiin Enkelte« min Forfatter-Virksomhed, min Existeren.

Bevægelsen, som hele Forfatterskabet beskriver er: fra Publikum til den Enkelte. I Forordet til to opbyggelige Taler forekommer den første Gang – og anden Gang, ell. i anden Potens, i det meest afgjørende Øieblik, i Dedicationen til opbyggelige Taler i forskjellig Aand. (cfr angaaende dette den lille Opsats, som ligger færdig »Regnskabet«, findes blandt det »om min Forfatter-Virksomhed)

Jeg er som æsthetisk Forfatter ligesom gaaet ud for at [faae] fat i Publikum – og det Samme udtrykte ogsaa min personlige Existeren med at leve paa Gader og Stræder – saaledes beskrives Bevægelsen: fra Publikum til den Enkelte, og ender saaledes consequent i at jeg, selv den Enkelte, lever i landlig Eensomhed paa en Præstegaard.

Ja, det slaaer til. Selv om jeg ikke af udvortes Grunde var nødt til det, det vilde dog være det Rigtigste. O, men altid hjælper Styrelsen paa mig – det seer jeg bestandigt – ved at see tilbage.

NB13:28

#

Over den Text af Paulus:

Da jeg var Barn, tænkte og talte jeg som et Barn, nu jeg er blevet Ældre har jeg aflagt det Barnagtige:

kunde tales over dette Thema:

hvad dømmer Du om Din Barndom og Ungdom

dømmer Du, at det var Taabelighed og Phantasterie?

eller dømmer Du, at just den Gang var Du det Høieste nærmest?

Siig mig blot, hvorledes Du dømmer om Din Barndom og Ungdom, og jeg skal sige Dig, hvo Du er – og siig Dig det selv, hvorledes Du dømmer, at Du maatte komme til Viisdom; thi Viisdom er just, at dømme rigtigt om Barndom og Ungdom, samt at Ens Liv udtrykker, at man dømmer rigtigt.

NB13:29

#

Med Hensyn til mit Forfatterlivs Tanke.

Ogsaa dette var min Tanke, alt i Tidens Fremgang. Gjenstand for Medlidenhed maa Sandheden aldrig blive; tjen den saa længe Du kan, saavidt Du formaaer ubetinget hensynsløst; ødsle Alt i den Tjeneste – og saa kan Du jo bryde af. Sandeligen et Menneske gavner mere ved, om det saa var, kun i eet Aar at tjene Sandheden i Sandhed hensynsløst, end ved at mengelere og mediere dette: Hensynet til sig selv og til Sandheden, og lægge et heelt Liv an paa denne Melange. Nei, klart skal det være, hvor det er jeg tjener Sandheden, og hvor det er jeg tjener mig selv.

Naturligviis har jeg aldeles Intet at sige mod, at en Mand arbejder for Udkommet o: D:, jeg agter selv at gjøre det, og udgiver mig ingenlunde for en reen Aand; men klart skal det være, at det ikke er for at tjene Sandheden. Sandheden behøver det slet ikke, at jeg bliver en høi fornemme Mand o: D:, den er det aldeles ligegyldigt om jeg lever af tørt Brød, altsaa for Sandhedens Skyld kan det ikke være. At det skulde være for, som det hedder, at udrette mere ved Hjælp af sin Stilling, da er dette at spotte Xstus og alle Sandheds-Vidner, der dog ene have viist, hvorledes man udretter meest for Sandheden. Vil jeg alligevel have det fornemme Embede: vel – men saa een Indrømmelse, at det er for min egen Skyld.

#

NB13:30

#

O, allerede det kan være vanskeligt nok – naar to Kammerherrer rive Fløiddøren op for En og sige: »Kongen« – da ved sin Fremtræden at udtrykke, at man ogsaa virkelig er Kongen: men naar [man] staaer blodig efter at være blevet hudflettet, bespyttet, medens Dommerne ere klædte i Purpur og udtrykke at de ere Herskerne – da at udtrykke: jeg er dog en Konge. Ja hvad Under, at han blev ihjelslagen. Sligt er utaaleligt; men naar »man« saa er saa mægtig at »man« let forstaaer, at det er en gal Mand, der anvises Plads i Daarekisten, saa gjør man ikke videre. O, men naar den gale Mand almægtigt truer med at forvandle hele Verden og Slægten til en Daarekiste, hvor han er den eneste Kloge, han »Kongen« – ja saa er det om man saa vil Nødværge, han maa ihjelslaaes, alle Begreber ere sprængte i dybeste Grund, alt, alt tabt hvis det gaaer igjennem, at dette ikke er Gudsbespottelse, at han siger sig [at være] en Konge,

der er kommet til Verden for at vidne om Sandhed.

NB13:31

#

Fraseet, hvad der da selv om Ligheden var forresten er Forskjel nok at jeg er en Poeniterende, dette fraseet er jeg dog alligevel saa langt som muligt fra at være saadan a la en Apostel ell. Deslige. Nei, jeg opdager det blot, baglænds opdager jeg hvorledes en saadan Existents maa være. Min Grændse er, at jeg Intet, ikke en Tøddel kan sige forud. Deraf kommer det, at jeg heller ikke kan bruge »Myndighed«. Jeg er Reflexionen. Jeg begynder altid med Intet, med Nul, venter at døe imorgen, men bruger saa temmelig intensivt den Dag idag. Paa den Maade lister jeg mig afsted – og see, idet jeg saa skuer tilbage over det Tilbagelagte, bliver jeg næsten angst og bange for mig selv, thi det Tilbagelagte var det Overordentlige. Men i samme Secund begynder det Gamle igjen, at jeg formodentlig døer imorgen, at det derfor gjælder om ret intensivt at bruge Dagen idag – og saa lister jeg igjen afsted. »Forud«, nei forud turde og tør og kan jeg ikke sige et Ord.

[a] Om mig selv.

Mit Liv er omvendt. Istedetfor at der ordentligviis ell. for et Msk ligger en Fremtid, altsaa han er vendt fremad: ligger der for mig allernærmest Døden. Derved nødsages jeg til at vende mig om, og saa begynder min Leven den Dag idag.

Ved denne Levevei er jeg naturligviis gaaet Glip af alle jordiske Goder og de endelige Formaal; thi for at faae dem maa man gribe til i Retningen fremad.

Altsaa jeg er gaaet Glip af alt Dette. Men ikke blot det; jeg har tillige faaet Leilighed til fra Grunden at opdage det Xstlige. Thi foruden at gaae Glip af Fordelene, maa jeg tillige lide derfor, misforstaaes, erklæres for Egoist, Forfængelig, Stolt, Selvkjerlig.

Der er et Punkt, som jeg bestandig kommer tilbage paa, og hvor jeg har lidt ubeskriveligt. Xstd. kom ind i Verden og bød: elsk Gud og Din Næste. Men Xsti eget Liv og alle Martyrerne og Sandheds-Vidnerne udtrykke, elsker Du virkelig for Alvor Gud og Din Næste og i samme Grad som Du gjør det, i samme Grad vil Du mere og mere synes Mskene en afskyelig Egoist. I Frygt og Bæven oplever Du selv, hvor anstrængende og smertefuldt det er, at skulle være i Sandhed »aandelig« – men nu blive Mskene forbittrede paa Dig, fordi Du kommer og forstyrrer dem hele deres jordiske Arrangement, hvor Alt er saa nydeligt og elskeligt, at man næsten kunde fristes til at glemme Himlen. Du bliver i deres Øine en Forbryder, farligere end nogen anden, fordi Du ganske anderledes forstyrrer Tilværelsen. Og saaledes er i een Forstand Dit Liv en evig Tortur: Gud truer Dig, hvis Du ikke gjør det, og Mskene true Dig, hvis Du gjør det, og det, hvorom Talen er, er hvad Kjød og Blod just ikke finder Behag i at gjøre.

#

NB13:32

#

Alt hvad Piat der forresten er sagt om mig, er længst glemt og gjør hverken fra eller til. Men er det naaet, at bevirke, at man for den laveste Classe existerer under et Øgenavn, er det naaet, at man er for den mærket med een eller anden »Latterlighed«, som man nu engang er nødt til at bære hos sig (thi jeg kan dog ikke lægge mine Been fra mig – det vil da sige i Graven kan jeg vel gjøre det) – saa er det et dagligt Martyrium. Selv de Anseete have hvad Øieblik de ville det i deres Magt, at lade mig forstaae, at jeg saaledes er til for Pøbelen. Og et saadant Martyrium er ikke af de letteste. Min hele Berømthed benytttes for at vedligeholde Forhaanelsen.

Det er baade til at lee og til at græde over, men vist er det, det vilde være en Formildelse, om jeg kunde faae Goldschmidt til fE at skrive om min Livkjole, min Vest, min Hat, for at dog nogen Tid mine Been kunde faae Fred.

#

NB13:33

Ogsaa en Side af mit offentlige Forhold.

[a] Dette er dog meget relativt.

I 6 Aar havde den litteraire Nederdrægtighed faaet Lov til at voxte op, brede sig afsindigt i Forhold til det lille Lands Proportion, absolut farlig just fordi den forholdt sig til Landets ell. Folkets Eiendommelighed: Sands for det Comiske, og fordi den forholdt sig til hvad et lille Land altid er udsat for, men Danmark altid har lidt af: Smaalighed, smaalig Misundelse, Skelen til hinanden – vi som jo neppe er et Folk, men et Par Msker.

Saaledes stod Sagen. Med hvad Ret kalder et saadant Land sig christent, hvor notorisk, Nederdrægtigheden var den eneste i pecuniar Henseende glimrende Carriere, tilmed næsten øvende tyrranisk Indflydelse. Skulde saadanne Omstændigheder ikke være Opfordring for enhver christelig Præst, enhver redelig Journalist o: s: v.: Nei, Alt tier – men om Søndagen prædiker Præsten om: at dersom – saa var han villig

til at udsætte sig for al Forhaanelse, dersom det fordredes; men her, nei her var Anledningen ikke.

Saaledes stod Sagen; da handlede jeg. Hvo var da jeg? Var jeg tidligere kjendt som et ubesindigt Brushoved, der laae og blandede mig i Alt. Intet mindre. I nogle faae Aar havde jeg paa egen Bekostning, med Gaver, hvis Størrelse vel Enhver maa indrømme, med næsten overmenneskelige Anstrengelser og Flid, ordknap, uden at blande mig i det Mindste, havde jeg udfoldet en heel Literatur. Naar da saa det Msk., efterat have erhvervet et literairt Navn ganske bogstaveligen uden een eneste Plet, naar han handler og i saa smaa Forhold som vore: da har han billigt Krav paa, at man tænker lidt alvorligere over den Sag; naar han, i ædel Indignation, sætter hele sit hidtil kun berømte Navn ind: saa skal man – hvis der skal være mindste Mening i at tale om en christelig Stat – blive opmærksom. Det var tilmed bekjendt, at Opmanden for Nederdrægtigheden venererede i mig det Overordentlige, og det var fra Høiden af at blive udødeliggjort af ham, at jeg handlede afgjørende. Naar et saadant Skridt ikke kan sikkre sig at paaagtes: saa er Landet egl. intet Land, det hele en Kjøbstad. Naar tilmed man paa mangfoldig Maade havde underhaanden betydet mig, at jeg var den Eneste, der i enhver Henseende kunde her handle afgjøre[nde]: saa var dog vel Skridtet af mig Frugten af Besindighed men tillige en Kjerligheds-Gjerning.

Og hvad skete? Det skete, at Alt taug, at Opinionen misundeligt vendte sig mod mig, og udfandt: at jeg var gal, at jeg vilde udsætte mig for Sligt.

Nu vel, tigge Msker om Bistand har jeg ikke lært. Hvo jeg var vidste jeg godt. Der købte jeg saa mine Fordringer i Landets og Byens formentlige Christelighed.

Lige for Næsen kan det Onde triumphere – men Præsten prædiker: at dersom, at dersom han havde levet den Gang og den Gang, saa – men nu er der ingen Anledning.

Nu vel, saa maae vi til at gjøre Betydningen af det at være Christen gjældende. Jeg er offret, men, men jeg er endnu Den, jeg er, og de Samtidige skulle vel fornemme Følgen af, at jeg blev Offeret. Jeg tilstaaer Sandheden; trods alt hvad jeg fra Barn havde lært om Xstd, jeg havde dog levet hen i den Indbildning, at Verden dog var bedre. Nu fik jeg Øinene op.

#

NB13:34

#

Evangeliet om de 10 Spedalske.

Hvorledes de 9 bleve helbredede for deres Spedalskhed – og saa selv paadroge sig en endnu værre Spedalskhed: Deres Utaknemlighed og Uskjønsomhed.

Forskjellen mellem Legemets

Sygdom og Aandens Sygdom.

At Legemets Sygdom ved sig selv giver sig til Kjende, den Spedalske behøvede ikke at gjøres opmærksom paa, at han var syg – saa raabte han til Xstus om at helbredes.

Men Utaknemligheden, at det var en Sygdom det faldt dem slet ikke ind (en ny Potens af Utaknemlighed), i den Anledning meente de ikke at behøve Xstus.

Det Farlige ved Aandens Sygdomme er just, at der allerede hører en vis Grad af Sundhed til, for at blive opmærksom paa og kjende tilstaae, at man er syg.

#

NB13:35

#

Angaaende Skrifterne om min Forfatter-Virksomhed.

Der er i dem et Noget, som gjør Udgivelsen mislig. Det er dog en Opfattelse, en senere Opfattelse, jeg kan ikke sige saaledes at have tænkt mig det forud. Der er et Digterisk deri. Fuldende[nde] en Forfatter-Virksomhed har jeg tillige anbragt mig selv. Nu er det vel sandt, at jeg atter og atter i Skrifterne gjentager og indskiærper dette; men bestandigt frygter jeg dog, at jeg ved at udgive dem paa nogen Maade skulde træde Gud for nær; medens det virkelig ogsaa

stundom er mig, som traadte jeg Gud for nær ved ikke at udgive dem.

I Grunden er det saa. Mit Væsen har været en Forfatter-Mulighed. Styrelsen er det, der bestandigt har lagt Forholdene saaledes tilrette for mig, at de ligesom pressede Productiviteten ud af mig; og dog er næsten alle mine Forhold af den Beskaffenhed, at jeg selv frit handlende har bragt mig i dem. Men Sagen er, jeg forstod langt fra, hvad der laae deri, før jeg bag efter indseer det.

Sandt er det, jeg har været villig til at vove, at bringe Offre, at udsætte mig for Farer, sandt er det, at Tanken om, hvad jeg personligt forbrød, og Haabet om muligt at gjøre noget Godt til Vederlag, har været hos mig: men jeg maa jo ogsaa tilstaae, at dette hele Liv har været mig en ubeskrivelig Nydelse eller Tilfredstillelse, hvorfor det jo ogsaa har været bestandigt min Bøn til Gud: at jeg takkede ham for det ubeskrivelig Gode han har gjort mod mig, saa langt mere end jeg havde ventet.

At være Forfatter har i Grunden været min eneste Mulighed. At blive Landsbypræst har bestandigt været min Tanke, men Ulykken er, at jeg i een Forstand, i ulykkelig Forstand, ikke er Menneske, og derfor saa vanskeligt kan paatage mig noget Saadant. Men selv om jeg havde kunnet det, i Begyndelsen havde jeg dog ikke formaaet det alligevel, baade Productivitets Trængsel i mig var for stor, og det at producere tilfredstilte mig for meget.

Derfor afholder jeg mig fra at udgive disse Skrifter: hellere, ved at tie, at sige for lidt om mig selv, end ved at tale, at sige for meget. Men vist og sandt er det: for at gjøre Lykke i Verden blev jeg ikke Forfatter – o, jeg hadede mig selv, da jeg begyndte med Enten – Eller, jeg kan sige jeg ønskede, at Alle skulde reise sig mod mig. Men, saa meget forstaaer jeg mig dog ogsaa paa det Religieuse, at jeg ikke strax kalder dette reen Religieusitet, det var en art beruset Religieusitet.

NB13:36

#

Nu i dette Øieblik føler jeg ret, hvilken Salighed og Trøst det er for mig, at jeg veed med Gud, at jeg lidende forlod hende, at det just var Lidelse. Hvor det giver mig Kræfter! Sandeligen havde jeg forladt hende af Selvkjerlighed og for at gribe efter det Glimrende: saa var mit Liv den visse Fortvivlelse. Nu er jeg saa rolig.^a I Grunden veed jeg, at der ikke er eet eneste Msk, uden at han vilde gyse og uden at han vilde bevæges til den dybeste Medlidenhed, hvis han ret fik at vide, ganske bogstavelig, hvorledes jeg leed. Just dette var imidlertid det der forøgede Pinen, at jeg vidste, jeg var et sikkert Offer for Medlidenhed – derfor gjorde jeg Alt, hvad jeg formaaede, og det forundtes mig, at kunne skjule det ganske.

a just der, hvor jeg i modsat Fald vilde sige: nu har jeg tabt, der siger jeg nu: nu har jeg seiret.

Lidelsen var frygtelig; tungsindig som jeg var, forstod jeg det som min egen potenserede Elendighed, at faae al min Elendighed forøget ved at have gjort hende ulykkelig – og da, da brød pludselig en Rigdom frem i min Sjæl, som jeg nu gyser for, naar jeg seer tilbage derpaa.

Heri ligger egl. min Magt; min Lidelse er min Overlegenhed; noget Forfærdeligt er det ogsaa at tænke sig, at der bag ved mig og mit Forhold til en Samtidig, ligger en saa stik modsat Forstaaelse af mig selv for Gud.

Det vil vel gaae mig, som det er gaaet Andre før mig: nu, eller snart, ved Hjælp af Resultatet saa vil man mene at forstaae mig. O, men da jeg stod ene i min Elendighed, saa elendig, at jeg ikke engang kan faae Pennen til at skrive det, uagtet jeg kun altfor godt veed og husker hvad jeg mener: da jeg saaledes stod ene – og saa ikke som en Lidende, o, nei med en Piges Anklage mod mig, at det blev hendes Død, en Faders Sorg, som var hun allerede død, en Families Forbandelse, det msklige Sprog og Alt mod mig! Dersom jeg den Gang ikke kunde have gaaet omkring og talt med nu en Sælgekone, nu en Vognmandskarl o: s: v: – jeg kunde ikke have udholdt det. Det har slaaet mig, hvad jeg har læst om Napoleon, at da han gik over Alperne, var han adspredt, som en Drømmende, og talte helst med sin Fører, med hvem han underholdt sig om dennes huslige Anliggender. Det forstaaer sig, Napoleon bar jo ogsaa en Verdensplan; jeg bar kun et saa dybt Tungvind, som vel noget nær er muligt.

#

NB13:37

Om mig selv qua Forfatter.

Saaledes er jeg da atter kommet hen paa det Punct, hvor jeg var ifior Sommer, den intensiv-rigeste Tid, jeg har levet, hvor jeg forstod mig at være, hvad jeg maatte kalde, det Religieuses Digter, ikke dog som skulde mit eget Liv udtrykke det Modsatte, nei jeg er i Stræben, men at jeg er »Digter« er Udtrykket for, at jeg ikke forvexler mig selv med Idealiteten.

Min Opgave var at sætte det Christelige ind i Reflexion, og digterisk ikke at idealisere (thi det Christelige er jo selv det Ideale) men digterisk glødende at fremstille hele Idealiteten efter den meest ideale Maalestok – og saa bestandigt ende med: jeg er det ikke, men jeg stræber. Slaaer dette sidste ikke til, og er det ikke sandt i mig, saa er alt lagt ind i det

Intellectuelle, og forfeilet.

I den Fart som min Productivitet havde ifior, naaede jeg da ogsaa at opfatte hele Forfatterskabet og mig selv. Jeg forstod mig selv saaledes i at være denne det Christelige digteriske Reflecteur, der formaaer at sætte alle de christelige existentielle Bestemmelser frem i deres hele Idealitet; forstod, hvorledes jeg paa underlige Maader fra tidligste Tid er blevet ført dertil; jeg forstod, hvad jeg Gud skee Lov saa uforandret forstaaer, at jeg aldrig noksom kan takke Gud for hvad Godt han har gjort mod mig, saa ubeskriveligt meget mere end jeg havde ventet. Alt Dette forstod jeg, og hele Structuren af Forfatterskabet, og det blev nedlagt i Skriftet: *om min Forfatter-Virksomhed.*

Da misforstod jeg et Øieblik mig selv, skiøndt dog ikke længe. Jeg vilde give dette Skrift ud^a, glemmende, at det var at overskride min Grændse. Forklarer jeg, at jeg er denne digteriske Reflecteur og Stræbende, saa gjør jeg mig til mere end det jeg forklarer mig selv at være, jeg kommer paa een eller anden Maade til selv at være det Idealere, at gjøre Fordring paa at være det; det Hele vilde saa blive indenfor det Interessante, de Samtidige gjorde til Medvidere i min Intrigue - ja men det har jeg ikke ganske Lov at kalde den, thi den er tillige min Udvikling.

Forhindret er jeg paa de besynderligste Maader blevet i at komme til at udgive. Og nu er Vendingen gjort, den nye Pseudonym sat. Min Fortjeneste er Nul, thi det er atter som en Styrelse, der har hjulpet mig til Rette.

Ofte nok tog jeg Tilløbet til at vilde udgive Skrifterne om mig selv; men nei. Med samme Ro som [jeg] pleier at arbeide, har jeg kunnet skrive dem; men i samme Øieblik jeg tog dem frem med den Tanke at udgive dem, følte jeg en Uro, en Overanstrengelse, som jeg aldrig før har fornummet.

Det var min Grændse. Jeg havde afstedkommet en stor Forvirring ved at udgive dem. Det havde ikke - trods alle i Skrifterne indeholdte Protester - været mig muligt at forhindre at jeg var blevet anseet for den overordentlige Christen, istedetfor at jeg dog kun er et Genie; tilsidst havde jeg maaskee selv taget feil, og anseet mig for den overordentlige Christen. Det Sande er derimod, hvad jeg nu just ved Hjælp af Skrifterne har lært, at jeg dog er saare langt fra at være den overordentlige Christen, at der dog er [i] mig et Digterisk, der christeligt er et Minus. Udgivelsen vilde have været en forvirrende Digter-Forvexling. Forstaaelsen som jeg naaede, eleverede mig i een Forstand, nemlig i Henseende til at forstaae, hvad Overordentligt der har været mig forundt, og hvor uendelig kjerligt en Styrelse har ført mig fra Første af; men den samme Forstaaelse ydmygede mig i en anden Forstand, ved at lade mig forstaae, hvor langt jeg endnu var fra i strengere Forstand at være Christen. Men just denne Forstaaelse erhvervedes ved Lidelsen med at ville udgive og ikke kunne gjøre det.

a Forstaaelsen af min Forfatter-Existentis og mig selv var, om jeg saa tør sige, en Styrelsens Foræring til mig, hvilken tillige skulde være mig et hjælpende Point de vüe i at gaae videre i sandere at blive Christen - og Misforstaaelsen var, at jeg vilde udgive det.

Var jeg ikke blevet forhindret deri, havde jeg faaet Lov at storme paa med at udgive, var der vel indtraadt en forvirret Dunkelhed i min Sjæl.

Skulde Forholdene vende sig saaledes, at en Samtid affordrede mig en Forklaring, da kunde jeg vel give den, dog efter først at have forlangt Tilladelse til at tale aldeles hensynsløst. Det bliver noget Andet, at jeg saaledes opfordret, forklarer, hvad der jo i saa Fald ligger i Sagen selv, hvorledes jeg nu forstaaer mig, end, hvad dog Enden var blevet trods alle mine Exceptioner: at trykke med min egen Livs Udvikling forvandet til min Hensigt.

NB13:38

#

Retfærdigheden hævner sig selv – Kjerligheden er hævnet.

NB13:39

#

Underligt er det jo dog, at man i Spørgsmaalet om hvorvidt Xstd. kunde meddeles Hedninger ell. blot var for Jøder, ikke kom til at tænke paa Fortællingen om den cananæiske Qvinde, hvor Christus jo selv, skjøndt han siger det Modsatte »at han kun var kommen for at søge det Fortabte i Israel, dog giver efter.

I Evangeliet om hiin Qvinde er det forresten rørende den Forvexling hvorved hun etsteds ganske sætter sig i Datterens Sted, for hvem hun beder og siger: Herre hjælp mig.

#

NB13:40

#

Exempel paa Rædsel.

i Situation

Paa det oprørte, fraadende Hav, ligger en Baad, hvori kun een Mand, en Lods ell. hvad man nu vil tænke sig. Rolig sidder han i Enden af Baaden, med Haanden paa Roret, medens Baaden farer frem i den stolteste Flugt. Den hæves nu op paa Spidsen af en svimlende Bølge – beundrende gyser Tilskuerne paa Strandbredden; han

selv rolig, synes næsten at nyde det Gysendes Lyst – da mærker han pludselig et lille Stød i Haanden: det betyder ham, enten er Din Haand blevet lam ell. Baaden lystre ikke Roret. Det var umuligt at see selv om man havde siddet ved Siden af ham som den roligste lagttager – og uforandret i sin rolige Stilling styrer han i Afgrunden.

Det Rædselsfulde ligger i at Rædselen punctuelt er concentreret i eet eneste, næsten ubemærkeligt Punkt, at Rædselen egl. slet intet Udtryk faaer, at han bliver siddende ganske uforandret i den samme dristige, rolige Stilling og dog lammet saa han styrer i Undergangen. Just Rædselen er, at Rædselen aldeles ikke finder noget Udtryk, ikke saa meget som i en Armbevægelse.

NB13:41

#

Hvad der fra een Side seet kan være ubeskedent, fra en anden Side kan det Modsatte være ubeskedent.

Dersom det tillodes et Msk. at ønske, og han da ønskede et Kongerige, saa vilde man maaskee sige, det var ubeskedent. Men dersom det tillodes et Msk. at ønske, og han da sagde: ja jeg veed egl. ikke andet at ønske, end at jeg idag havde taget tynde Støvler paa istedetfor Korkstøvler: da er dette just ubeskedent; thi egl. vilde det betyde at man har det meget godt (hvis man da ikke er afsindig og sindssvag). Men naar man har det meget godt, og blot mangler det at have taget tynde Støvler paa istedetfor Korkstøvler – hvis saa en Aand kom til En og tillod En at ønske, da skulde man vende sig bort fra denne Aand, vende sig om til Gud og sige: nei, jeg vil saamænd ikke ønske, men jeg vil takke Dig min Gud for alt det Gode, Du har gjort mod mig.

#

NB13:42

#

. . . . Og naar jeg saa lidt efter lidt, langsomt fortæret af den idelige Gnaven, var faldet eller segnet aldeles upathetisk – da skulde det hedde: han var selv Skyld deri. At Skridtet, jeg gjorde, var en maaskee eminent Klogskabs og Besindigheds, i nøiagtigste Kjendskab til Forholdene, derhos en sand, i christelig Forstand, Kjerlighedens Gjerning: derom skulde ikke tales eet Ord. – Det skulde hedde: han var gal at udsætte sig for Sligt, selv altsaa Skyld i at han faldt – at Skylden, forsaavidt Skridtet mislykkedes ell. i Forhold til som det mislykkedes, laae paa et andet Sted, just laae ikke i hiint Blads Angreb men i, at de Samtidige forraadte mig ved at udvikle den Opinion at jeg var gal at

udsætte mig for Sligt, at de samtidige Fornemme og Anseete, der delte min Anskuelse af hiint Blads Nederdrægtighed, forraadte mig, at Skylden just laae i, at en heel Samtid forvandler sig til Tilskuere ved, hvorledes den samme Samtid i Egenskab af Publikum mishandler og forraader et Msk, at der ikke var een, ikke een Eneste, der havde et Ord offentligen at sige – paa een Gang en frygtelig Feighed, og en indirecte Compliment til mig: dette skulde der ikke tales eet Ord om; thi hvo skulde være Aktor, naar Alle paa forskjellig Maade ere Medskyldige.

NB13:43

#

Og derfor er jeg dog, midt i alle mine Lidelser, saa ubeskrivelig lykkelig og glad. Thi min Phantasie næsten segner under Forestillingen om de Millioner Muligheder som Gud har i ethvert Øieblik. Saa gjør jeg da noget galt. I samme Øieblik mærker jeg det. Hvad er nu at gjøre? Min tungsindige Phantasie aner strax Muligheden af, at dette lille Feilgreb kan fordærve Alt. Men see, saa, i samme Øieblik, saa siger jeg til Gud: bitte, bitte; det er nu galt, om end jeg er en Plageaand, en fræk Plageaand, gjør Du o Gud just dette Gale til noget Rigtigt. Og saa (Gud som i ethvert Øieblik har Millioner Muligheder) saa combineres Forholdene lidt anderledes, og ganske rigtigt just dette Forkeerte viser sig saa at være det Rigtige Og saa, saa tilbeder jeg Gud. Og saa, saa har jeg mere Glæde af dette Forkeerte, end af det Rigtigste jeg selv har gjort.

#

NB13:44

#

Om min Stilling qua Forf.

At det, at jeg brugte næsten Halvdelen af min Kraft til at støde fra, at modarbeide mig selv, at jeg ingen Tilhængere vilde have (hvorved jeg i Øieblikkets Forstand har skadet og sinket min Sag) at det var en Idealitetens Bestemmelse, et Idealere: det forstod dog visse fornemme Folk ganske godt. Og saa, saa ikke blot ikke at yttre et Ord i den Retning, nei at tie, ja ikke blot at tie, men at udsprede den Opinion, der benytter Forvexlingen af dette Idealere med lige det Modsatte, at jeg var et uklart, forvirret Hoved, en Særling og derfor havde jeg ingen Tilhængere o: s: v: – Pfui! Altsaa man vilde, at jeg bestandigt reent idealt skulde anvende min halve Kraft til at modarbeide mig selv i endelig Forstand, for at saa De kunde profitere

deraf i endelig Forstand, og profitere – mod mig.

#

NB13:45

#

Christi eget Liv udviser jo ogsaa denne Forskjel mell. Mulighed og Virkelighed, at man i »Mulighed« kan forstaae, hvad man saa i »Virkelighed« ikke kan gjenkjende. Havde ikke Propheterne forudsagt, at Xstus skulde lide – og saa kommer der En, der er en Lidende og selv siger sig at være Messias – men see, de kunne ikke kjende ham, ham paa hvem jo Propheternes Udsagn jo just passer; og dog kunne de forstaae Propheternes Udsagn.

Saaledes er det altid. Dersom jeg vil indbydeet Msk. at komme hjem til mig, og nu forklare ham, at der var eet ell. andet høimodigt Skridt jeg agtede at gjøre, men et Skridt, der vil medføre Tab og Lidelse for mig: saa vil han ganske forstaae mig, han vil synes det er herligt, han vil beundre mig, gaae opflammet og begejstret fra mig – og dersom jeg saa gjør Alvor af Skridtet, og der blot er nogen Tid gaaet hen i hvilken jeg har været en virkelig Lidende, saa kan han ikke kjende mig igjen.

Phantasien vil bestandig forkorte, og underskyde et andet Billede, det Billede hvor man seer denne høimodige Lidende beundret af Alle; men i Virkeligheden gaaer Sligt ikke saa hurtigt til, Virkeligheden skiller det ad maaskee ved en Afstand af 50 Aar.

At modtage Indtrykket af »Virkelighed« formaaer kun meget Faae. De Fleste maa nøies med at bedrages ved kun at faae Indtrykket enten af det Første (det høimodige Øieblik som gaaer forud, naar Lidelsens Virkelighed endnu ikke er begyndt) ell. af det Sidste, naar Resultatet er der, og han har seiret.

NB13:46

#

Det kunde blive et godt Thema til en Prædiken, de Ord som staae etsteds i anden Deel af *Enten – Eller*:

Det Forfærdelige er ikke, at jeg skal lide Straf, naar jeg har handlet ilde; det Forfærdelige er, om jeg kunde handle ilde – og der var ingen Straf.

NB13:47

#

»Indvielse« er i sit Første (Formbestemmelsen), Individets Fortættelse i sig selv. Naar et Individ begynder en Stræben med den Bevidsthed ell. sig bevidst, at denne Stræben istedetfor at føre til Opnaaelsen af endelige Formaal, just vil forhindre ham deri – saa bliver han indadvendt i – en Selvfordoblelse. Dette er det blot Humane; det Religieuse beroer nu paa, hvorvidt Individet saa henhører Alt til Gud.

NB13:48

#

Begrebet Forargelse ell. som det hedder: Skandale er Sandheden nok saa ofte udsat for som Usandheden. Naar saaledes Usandheden har sat sig fast i »et Bestaaende« og beqvemt indrettet sig: og saa Sandheden rører sig, saa bliver den erklæret for Skandalen. Da i sin Tid den litteraire Nederdrægtighed havde faaet Hævd paa at være til, da man fandt Sligt i sin Orden, istedetfor at det var en Skandale hver Dag den var til efter en saa uproportioneret Maalestok: da vovede ganske rigtigt Ingen at sige et Ord, fordi de vare bange for at vække Scandale. Jo jeg takker. Og da saa jeg gjorde det, da tænkte og sagde Mange: det er Scandale, en Scandale, han burde have undgaaet. Tag et høiere Exempel. Hvor mange Tusinder have ikke fundet det var en Scandale, da Luther begyndte at røre ved Paven.

Saaledes ogsaa i andre Forhold. Naar man har behageligt indrettet sig i et Bestaaende, hvoraf man har al mulig Profit, naar Sandheden saadan er blevet en Slags Luxus, og det at sludde alle mulige Standpunkter sammen i et Virvar bliver høieste Viisdom: saa er det Scandalen at reise Sandheden.

Og er det saa en Professor mod Professor: jo jeg takker saa er det en frygtelig Scandale. Men at det var en Scandale, den hele løgnagtige Fred og Enighed, at det just var Scandalen, det maa der ikke tales om.

NB13:49

#

Saa tvetydigt har jeg været stillet her i Literaturen, hvad jeg meget godt har forstaaet. Til mig har det saadan hedt, at jeg var noget saa Overdl., at Ingen kunde paatage sig at anmelde mig; og imidlertid maatte jeg bære alle Byrderne af at være noget saa Overordentligt, uden nogensinde at faae dette udtrykt. – Og saa pludselig buser Martensen ud paa Prent med hvad han længe nok har søgt at reise Opinion for, at mit Hele er Ingenting.

O, I Kortsynede! At jeg meget godt har seet, hvorledes jeg blev forraadt, tvivler ikke derpaa; at det er paa en Maade med mit fri Samtykke, at jeg ogsaa har understøttet det, det er vist. Men nu hvorfor? Ja, her kommer just min Magt – jeg har forstaaet mig selv i at være en Poeniterende, jeg maatte ingen Løn faae.

See, denne bagerste Tanke er i een Forstand en frygtelig Magt. Derfor har jeg kunnet tie og faaet Kræfter ved at tie, fordi »Guds Fortrolighed har boet hos mig«; og jo længere jeg saaledes har tiet, desto dybere har jeg skaaret ned i Tilværelsen, og efter en desto større Maalestok kan jeg gjøre de Andre aabenbare.

Det er dog vist nok, at Martensen lidt efter lidt er blevet forvænt ved, at han saaledes upaataalt fik Lov til [at] squadronere i »Kredsene«, han har tilsidst indbildt sig, at det var som han sagde, tilsidst vel anseet min Taushed for en Art ideal Sindssvaghed – og saa plumper han ud paa Prent. Maaskee kan den Sag, dette eneste Ord blive ham meget farligt, ligesom hine lapsede Ord af Heiberg om *Enten – Eller*.

Thi i en anden Forstand er det dog ogsaa vist, at jeg i Manges inderlige Forestilling er noget Overordentligt; men de ere lidt misundelige. Dog Den skal tage sig iagt, Den, der, naar han selv vil være noget Stort, vil nedsætte mig. Det gaaer ikke. For Goldschmidt lod det sig gjøre; thi han var selv den Foragtelige. Men er det En, der selv vil være det Store, saa vender Misundelsen sig, og bliver ikke utilbøilig til at give mig min Distinction.

Saa forunderligt gaaer det til i Livet, og en saadan Magt er gudfrygtig Taushed.

#

NB13:50

#

Christendom og Speculation

[a] Christendom og Speculation.

Xstendom er Existens-Meddelelse, kommet ind i Verden ved at der brugtes Myndighed. Der skal ikke speculeres; Christendommen skal existentielt holdes i Fart, det at blive Christen skal saa gjøres vanskeligere og vanskeligere.

Tag et ganske simpelt Exempel. En Betjent ved et Opløb han siger: vær saa artig – ingen Raisoneren.

Ingen Raisoneren – hvorfor? fordi han bruger Myndighed.

Skulde der derfor intet Objektivt være i Christend. ell. Christendommen Gjenstand for objektiv Viden? Jo

hvorfor ikke? Det Objektive er hvad han siger, han den Myndige. Men ingen Rasoneren, allermindst en, der vil ligesom liste sig bag den Myndiges Ryg og tilsidst bortspeculere ogsaa ham og lægge Alt over i Speculation.

Hvorledes kan overhovedet en guddommelig Lære komme ind i Verden? Derved, at Gud bemægtiger sig nogle enkelte Mennesker, og i den Grad ligesom overvælder dem, at de nu i ethvert Øieblik gjennem et langt Liv er villige til at gjøre, udholde, lide Alt for denne Lære. Denne deres ubetingede Lydighed er Formen for deres Myndighed. De bruge Myndigheden og beraabe sig paa Gud, men tillige støtte de den ved deres ubetingede Lydighed. Vil I ikke med det Gode, nu vel saa ere vi parate til at lide Alt, og saa skal vi dog faae at see hvo der er den Stærkeste. Det er som ved en Auction. Menneskene ville forfærde den af Gud Udsendte, vise ham alle Rædsler, men han siger: jeg byder alligevel, thi min ubetingede Lydighed, i hvilken jeg tillige selv tvinges, gjør, at jeg kan byde saa lavt i Henseende til at holde Alt ud, at I ikke kunne underbyde mig. Han holder saa ud, endeligen dør han. Nu er han tvingende. Han tvinger nu Slægten, og derved den guddommelige Lære ind i Slægten, hans ubetingede Lydighed der var det Understøttende forvandler sig nu til at forklare, at han har haft guddommelig Myndighed, hvad han selv har sagt. Saa længe han lever og strider bruger han egl. meest den ubetingede Lydighed, thi han kan jo ikke faae Gehør for sin gudd. Myndighed; men saa dør han, og nu virker Myndigheden desto stærkere.

De *to smaae Afhandlinger* af H: H: ere meget instructive.

#

NB13:51

#

Jeg seer Landets 1000 Geistlige, dets respective theol. Candidater, jeg seer, at der mellem dem er en Forskiel, saa Nogle ansee Det for Xstd ell. Orthodoxie Andre det; men naar det gaaer løs paa at faae et Levebrød, at avancere og faae et bedre Levebrød, naar det gaaer løs paa at skulle udsætte sig for Farer, virkelig at give Afkald paa jordiske Fordele: saa seer jeg at det er eens Bier med dem alle, saa følge de Alle den samme jordiske Klogskab.

Det vil sige, er Christendommen til, er den til som Lære, ikke som Existents-Meddelelse, man strider om den som var det om Plato, om hvorledes det Sted var

at forstaae og det Sted.

Selv forvisser jeg mig ofte nok om, at det for Kiød og Blod er gysende at læse, hvilke Fordringer der i det N.T. gjøres til et Menneske for at være Christen. Uden i fjerneste Maade at rose mig af at være nogen overordentlig Christen, ak neppe er jeg en Christen, gjør jeg dog lidt – og jeg ansees for en latterlig Overdrivelse.

Saaledes lever jeg midt i Christenheden Dag for Dag; intetsteds har jeg det mindste Tilhold; derimod er det hele den verdslige Geistlighed yderst magtpaaliggende, at det bliver Dommen, at jeg er gal.

#

NB13:52

#

Replik af en digterisk Individualitet.

Tilfældigviis eier jeg en meget sjelden Bog, maaskee er jeg her i Byen den eneste, der eier den: vor Herres Jesu Christi ny Testamente. Tilfældigviis har jeg som Barn lært at læse i en Almueskole, hvilket jeg i høi Grad maa urgere da jeg desto værre forresten er Drph. og theol. Medlem af flere lærde Selskaber. Tilfældigviis har jeg i en senere Tid indskrænket min Læsning noget nær til hiin sjeldne Bog. Ved denne fortsatte Læsning er Følgende faldet mig paa.

Dersom jeg vilde sammenkalde en Forsamling af 100,000 Msker, dersom jeg kunde tale høit nok til at blive hørt af en saadan Forsamling, og jeg da vilde sige: jeg kan ikke leve af Luften, og ikke blot det, men jeg anseer det for min Pligt at betrygge min Fremtid: saa vilde der vel ikke engang lyde et tordnende bravo, men man vilde næsten ansee mig for gal, at jeg bragte Sligt i Erindring, hvad enhver fornuftig Mand erkjender for Fornuftigt. Og dog, dersom jeg saa lukker min Dør, og tager hiin i Enerum hiin høist sjeldne Bog frem, saa er det mig, som var der en Stemme, der sagde til mig »Din Slyngel, Uforskammede, naar jeg, Gud i Himlene befaler det i mit Ord, vil Du saa flux see at lystre; hvo har forlangt at Du skulde leve af Luften, hvilken fræk formastelig Overdrivelse for at gjøre mit Ord latterligt. Gaae ud i Tugthuset og erkyndige Dig om hvor meget et Msk. behøver for at leve – mere behøver Du jo ikke. – Dersom dette er saaledes, hvor er saa i det N.T. det Sted, hvor man svinger af til det fede Levebrød.

Overhovedet mener jeg at have opdaget, at Christendommen kun kan meddeles noget nær i Enerum, og at i samme Grad man er Flere, i samme Grad tager det Christelige sig mindre ud, bliver næsten latterligt.

#

NB13:53

#

Thomas a Kempis siger: Vane (det Ondes) fordrives ved Vane (det Godes).

NB13:54

#

I Slutning af Luthers *Prædiken over Evangelium* paa 2^{den} Paaske-Dag findes en Bemærkning om Troens Ubegribelighed og at der ikke skal speculeres

NB13:55

#

Replik om mig selv.

Vilde Nogen sige, at jeg som religiøs Forf. er saa streng mod de Samtidige, saa vilde jeg (uden dog ganske at indrømme det at det er saa) svare: men hvorfor ere I da saa strenge mod mig. Betragter mit Liv som Forf., min Flid, min Anstrengelse, min Uegenyttighed – og saa skal Dommen være, at jeg er en Slags Særling, en Overdrivelse – medens De, der drive den foragteligste litteraire Haandtering leve i Overflod og have Magten, medens Alle, som ville et endeligt Formaal lønnes med dette og tillige med at ansees for alvorlige.

Er dette ikke Strenghed mod mig? Mit Liv er nu engang i Rapport til Idee, og personligt føler jeg mig religiøst forpligtet, Halvhed og Piattethed kan jeg ikke udholde, overalt er mit Liv enten – eller. Skal jeg være en Prydelse for mit Land nu vel saa udtrykker det; men skal man have Lov til at tillade sig Alt mod mig, nu vel, saa maa jeg ogsaa udtrykke, at jeg lever i mit Fødeland som en Daarskab – og Ideen maa jeg have hos mig, det Christelige kan jeg ikke undvære: ergo maa jeg trykke Prisen paa det at være Christen høiere op. Skal Kaadhed og Raahed og Misundelse have Lov til at behandle en i enhver Henseende agtværdig Forfatter-Stræben, som jeg er blevet

behandlet: nu vel, saa maa man finde sig i, at jeg fatter en Mistanke til med hvad Ret et saadant Land kalder sig lutter Christne, man maa finde sig i, at jeg skruer det at være Xsten op.

Jeg kan godt lide derved, men Ideen slipper jeg ikke; trykker man haardere paa mig: vel, saa kommer jeg til at lide mere, men Ideen kan jeg ikke slippe, og saa bliver Modtrykket, som jeg giver, endnu stærkere. Nogen Lyst finder jeg ikke just i dette Forhold, men i Retning af Ideen kan jeg det ikke anderledes, og religieust føler jeg mig forpligtet.

Eller er det blevet en Forbrydelse, at jeg er Forf.^{?a} For 3 Aar siden udkom *afsl. Efterskrift*. Den er Slutstenen til en storartet tidligere Forfatter-Stræben; selv er den Frugten af 1 ell. 1 ½ Aars Flid og Flid som jeg kalder Flid; den kostede mig mell. 5 og 600rd at udgive. Der blev af denne Bog solgt 60 Exemplarer. Den blev ikke nævnt eet eneste Sted. Derimod blev jeg til Pøbelens Jubel aftegnet og forhaanet i *Corsaren*; i *Kjøbhavnsposten* udøste P. L. M. Forhaanelser over den og mig; i *Flyve-Posten* skrev man om mine Beenklæder at de nu vare blevne for lange det skrev man for at hidse Pøbelens Grinen paa mig.

a Blot eet Exempel.

Og saa vil man klage over, at jeg er streng – men den Strenghed, der vises mod mig, den skal der ikke tales om.

NB13:56

#

Verdsligt stiges der saaledes: naar et Msk. har naaet eet Trin, da ønsker og higer han høiere. Naar derimod et Msk. saaledes har indladt sig med Gud, at Gud i Sandhed har faaet fat i ham og bruger ham, da stiges der saaledes: for hvert høiere Trin han skal op paa, beder han for sig som et Barn, at han maa fritages; thi han forstaaer meget godt, hvorledes, msklig talt, Lidelsen og Elendigheden stiger i samme Grad, og Anfægtelsen i samme Forhold. Hvor ofte har ikke en Apostel saaledes bedet for sig.

NB13:57

#

Om de 3 Fredags-Taler (*Ypperstepræsten, Tolderen, Synderinden*)

de forholde sig til den sidste Pseudonym Anti-Climacus.

NB13:58

#

Text til en Fredags-Tale

cfr. Journalen NB¹² p. 226 og 227. Den der under N° 3 anførte Text blev ikke benyttet.

NB13:59

#

Omvendthedens Lidelse

Ellers lides der ved ikke at være blevet Det, det Store, man ønskede o: s: v:

Men det Omvendte: at vide, saa man Intet veed vissere, at vide, det Overordentlige der er En betroet, og saa deels ikke at turde tale til en Eneste, for ikke at fornærme den høieste Magt, der ikke vil have saadan Snaksomhed, deels, selv om man vilde tale, at være vis paa, ikke i fjerneste Maade at blive forstaaet!

NB13:60

#

Ogsaa saaledes benytter man paa en høist lurvet Maade det Religieuse til at smigre Msk.

Ethvert Msk. vil gjerne smigres med den Indbildning, at han har lidt det Overordentlige. Nu hjælper Præsterne; blot en Mand lider det mindste saa analogiserer de strax hans Lidelser med de religieuse Paradigmers, med Abraham, som offerer Isaak, med Paulus og Pælen i Kjødet, enhver Lidelse med hiint Ord, at det bør os gennem Trængsler at gaae ind i Himlen.

NB13:61

#

Om mit Forfatterskab.

Heterogeniteten maa endelig fastholdes, at der her er en Forfatter, at det ikke er objektivt en Sag, men at det er en Sag, som en Enkelt har staaet ene med, lidt for o: s: v:. Men som man ikke har forstaaet, hvorfor Afsl. Efterskrift er lagt comisk an, at det just er Alvor – og som man saa mener at forbedre Sagen ved at tage enkelte Theses og sætte over i det Docerende: saaledes ender det vel ogsaa med, at man til ny Confusion behandler mig som en Sag, og sætter Alt over i det Objektive, gjør det til det Ny at her er en ny Lære, istedetfor, at det Nye er, at her er Personlighed.

Som en Poeniterende, og tillige menende at dette paa

en Maade svarede til min oprindelige Bygning, har jeg ikke selv villet stille mig frem. Min hele Forfatter-Virksomhed og min hele Forfatter-Tilværelse er som en Fordring; jeg har bespændt Terrainet, overalt æggende og speidende, om hiin Enkelte ikke skulde opstaae - og saa havde jeg øieblikkeligt indtaget Stillingen som hans Cerimonimester, udvisende den Formation, som Pseudonymerne altid udvise: at den Ældre er tjenende i Forhold til den Yngre, der udviser det Høiere, medens den Ældre dog er Maieutikeren.

Dette er ikke skeet. Havde R. Nielsen umidd., uden nogen personlig Hjælp af mig, kunnet tage en Position, saa vilde jeg i ethvert Fald have været meget opmærksom paa ham, om det end blev tvivlsomt, hvorvidt han kunde være den Enkelte. Men nu har han selv afgjort sit Forhold ved at søge personligt Tilhold. I Ideen seet er han nu, om man saa vil, Discipel.

#

NB13:62

#

Forskiellen mell. Umiddelbarhed og Reflexion i Forhold til religios Lidelse.

Den Umiddelbare har ogsaa havt sin Lidelses Tid, maaskee frygtelig - da forklarer pludselig Alt sig for ham til Salighed (det er umidd Opvækkelse). Over denne Salighed glemmer han nu selv al sin Lidelse; dette kan være ganske rigtigt. Men han begynder nu at prædike for Andre, og dem kommer han paa en Maade til at bedrage; thi han glemmer ganske det om Lidelsen, og foranlediger derved dem til, enten at tage hele Sagen forfængelig, ell. i et senere Øieblik næsten at vredes paa ham, naar de nu selv komme til at opleve Lidelserne, vredes paa ham, at han ikke har forudsagt dette.

Reflexionen glemmer ikke, den husker baglænds; og Reflexionen sætter Lidelsen sammen med Saligheden.

Umiddelbarheden frembringer i Øieblikket langt større Virkning; Reflexionen virker langsomt men grundigt.

Hvad har det dog ikke skadet Xstd, at man har taget Mildheden alene, og dermed narret Mskene ind i den Indbildning, at de vare Xstne, og afmandet Xstd., istedetfor at tage Strengheden strax med, og faae færre men virkelige Tilhængere.

NB13:63

#

Overalt har man i Xstheden afskaffet det dialektiske Moment. Man rykker Læren om »Naaden« et heelt Stadium for høit op. Xstd. har fordret den virkelige Opgivelse af det Verdslige, fordret det Frivillige – og saa at man desuagtet skal erkjende, at man Intet er, at Alt er Naade. Xstheden tager hele det Første bort – og lader saa Naaden rykke op, den, om man saa vil, indpoder »Naaden« umidd. paa det verdslige Sind.

NB13:64

#

Efter hvilken MaalestokXstd.egl. er tabt sees bedst paa de streng Orthodoxes Tolerance. Deres Løsen er: naar vi blot maa beholde vor Tro for os, saa lad Verden skjøtte sig selv. Forbarmende Gud, og det skal være Xstd: Det er den Magt, der engang brød ind i Verden og ved Villighed til at lide paatvang Verden Xstd, paatvang den mægtigere end alle Tyranner.

De Orthodoxe ane ikke, at denne deres Tolerance er en Paavirkning af de reent Verdslige, er fordi de dog egl. ikke have Forstand paa ell. Respekt for ell. Mod til Martyriet ell. ret Tro paa Evigheden, men ønskede dog vel helst at have det godt i denne Verden.

Og nu, hvad der gjør Forholdet endnu forfærdeligere, at denne »Tolerance« er villig til at lade det uhyre Falsum bestaae, at hele Verden kalder sig Xsten – naar dog de Orthodoxes inderste Mening er, at Verden er Hedenskab.

Hvor dybt er dog ikke Xstd. sjunken, hvilken afmægtig Stakket er den ikke blevet! Forstanden er det, der har seiret; Forstanden der har tyranniseret Begeistring o: D: ned til det Latterlige. Derfor tør man ikke være begejstret, ikke vedstaae, at Martyriet er en Herlighed uden al Sammenligning, man frygter for at blive udleet istedetfor at blive ihjelslagen – og saa gaaer man paa Accord; man indsvøber sig i sit Æselsskind, man forlanger saa blot Lov til selv at turde være Xsten, kalder dette Tolerance, og blærer sig dog af at være de sande Xstne.

NB13:65

#

Der var noget Sandt i et Ord af Peter, som han engang sagde, at der religieust var den Forskjel mell. ham og mig: at han betragtede Guds-Forholdet som det at blive elsket, jeg som det at elske. Denne Bemærkning var mig just ikke ny, den har oftere beskæftiget mig, om Gud ikke var altfor uendelig ophøiet til at et Msk. turde elske ham – men der staaer jo dog: Du skal elske Herren Din Gud. Fremdeles har jeg jo ogsaa selv altid udtrykt, at det er Gud, der gjør Alt for mig.

Men Forskjellen mellem os To er dog alligevel ikke

ganske uheldigt betegnet derved. Sagen er, Peter har aldrig været ung i aandelig Forstand; han har faaet et sygeligt Indtryk af det Religieuse, han er blevet saa angst og bange for Gud, at han i denne Pusilanimitet sidder – og Gud veed, om han bliver ret opflammet ved at turde troe at være elsket af Gud. Jeg har i legemlig Forstand aldrig været ung. Men aandelig har jeg været en Yngling og i god Forstand. Overvældet af Gud, tilintetgjort til hvad der er mindre end at være en Spurv for ham, har jeg dog faaet en vis Frimodighed til ungdommeligt at turde indlade mig med ham; jeg har barnligt kunnet faae det i mit Hoved, at Guds Uendelighed just var at han kunde bekymre sig om det Mindste, barnligt gaae ind i den min fromme Indbildning, at han ikke tog det unaadigt op, naar jeg sagde i Forhold til en redeligere Stræben: bitte, bitte, forsmaae mig ikke, o, Du Uendelige, Du for hvem jeg dog i ethvert Secund i en anden Forstand er mindre end Intet.

Dette er Ungdommelighed, det er Barnlighed; men det har hørt mit Væsen sandt til. Dette har været mig en Salighed, at det har været mig saa naturligt og geläufigt at forstaae, at jeg har kunnet det paa mine Fingre: at jo Uendeligere En er – desto mindre kan han bekymre sig om Smaating, o, nei, saa forstandig har jeg aldrig været!, nei jo uendeligere En er, desto mere kan og vil han bekymre sig om Smaating, jeg har troet det var bogstaveligen, at han bekymrede sig om hver en Spurv – bogstaveligen, ja naturligviis, det var mig af yderste Vigtighed, da det for mig i en anden Forstand bestandigt har været saa, at jeg var en Spurv, ell. mindre.

Kald det Galskab, nu vel jeg vil bede Gud i mit sidste Øieblik at maatte faae Lov til endnu en Gang at takke ham, at han gjorde mig saaledes gal. I Sandhed Den, hvem Gud ikke saaledes kan gjøre gal, det er et stort Spørgsmaal, om han nogensinde ret har havt Indtrykket af at være til for Gud.

Forøvrigt er jeg jo villig til at erindre om, hvad jeg oftere har erindret om, at i Forholdet til Gud er Udviklingen i een Forstand den: at jo længere man lever med ham, jo fjernere føler man sig paa en Maade fra ham; thi jo uendeligere er han ophøiet. Som Barn lever man frisk væk sammen med ham; Som Yngling mener man, at naar man rigtigt stræber, saa lader det sig dog nok gjøre: ak, og som Ældre, saa mærker man, at han dog er En altfor uendelig; imidlertid er det en ikke ringe Forskjel om man har været Barn og Yngling, ell. strax er kommet til at begynde med det Gammel-Mandsagtige.

NB13:66

#

Begrebet »Christenhed« er det der skal reformeres; det der skal gøres er det dialektisk Modsatte af at indføre Xstd, og dog i en anden Forstand noget lignende: at indføre Xstd. – i Xstheden.

Sandsebedraget med at Alle ere Xstne er bragt paa sit Høieste – nu vel, saa kan der jo ikke være Tale om at indføre Xstd – saa maa der examineres i Xstd, ved at opstille Xstd. maa der prøves, hvad dette dog vil sige med at alle ere Xstne. Her ligger en Analogie til den socratiske Spørgen. Som han begyndte med Sophisterne, der sagde sig at være Xstne og nu spurgte dem læns, saaledes begyndes her med de Vedkommendes Udsagn om at være Xsten. Og som han var den Uvidende, saa maa den Examinerende her være En, der siger sig selv ikke at være Christen. Og som Frugten af den socratiske Spørgen var en intensivere Bestemmelse af Viden, saaledes er her Frugten en intensivere Bestemmelse af det at være Christen.

NB13:67

#

Selv et Msk. kan dog ogsaa tilnærmelsesviis forstaae dette, at et Msk. lever ikke af Brød alene men af hvert Ord der udgaaer af Guds Mund – hvorvel dette Ord og den Forbindelse i hvilken det anvendes (nemlig i Fristelsens Historie, hvor Modsætningen er mell. at have fastet i 40 Dag[e] og Nætter), er det Overmenneskelige, thi saa reen Aand er jo dog et Msk. [ikke], at han bogstaveligen kan leve af Guds Ord istedetfor af Mad og Drikke.

O, men hvorledes kan ikke et Msk. lang, lang Tid, Aar efter Aar leve hen, lidende under og maaskee plagende sig selv under en bestemt Opfattelse af noget enkelt Christeligt – og saa pludselig kan der gaae et Lys op for ham, han kan komme til at see den samme Sag fra en anden Side, og nu føle en Lindring formelig som den, naar en Sulten faaer Mad, ell. en Afmægtig en Lindring.

Lad En, der ret er sig bevidst at være en Synder, have martret sig selv, ved bestandigt kun at kunne forestille sig Xstus som den Hellige, saa han altsaa kun gyser for ham, og dog vedbliver at holde sig til ham – hvilken Forvandling, naar det ret bliver ham tydeligt, at Christus er Frelseren, er som en Læge, hvilken man jo just kalder paa i sine svageste Øieblikke, medens man jo lige omvendt kun turde vende sig til den Hellige i sine bedste Øieblikke.

NB13:68

#

Selv om en Digter lider virkelig Forfølgelse af en Samtid, han reproducerer og forvandler selv denne sin virkelige Lidelse til et Digterværk, og giver Samtiden Leilighed til en ny – Nydelse. En Ethiker gjør Alvor deraf, gjør det til Virkelighed, siger: det er Eder, I Samtidige, om hvem jeg taler; han forlægger ikke Scenen, holder ikke Sagen digterisk paa Afstand.

Digteren har i en vis Forstand mere Resignation, han fordrer ikke virkelig at faae Ret, han frafalder sin Sag

med de virkelige Msker, og lægger hele Scenen over i Phantasie-Mediet. Men Digteren mangler Mod; hans Phantasie forskrækker ham, saa han ikke tør gaae lige løs paa Virkeligheden, han destillerer et Digterisk ud deraf, og holder sig tilbage.

Det vilde maaskee være en af de interessanteste Opgaver: at fremstille en Digter, der var i den Grad udviklet, og kommet saa langt ud, at han egl. selv begyndte at forstaae, at han skulde danne μεταβασις εις αλλο γενοϋς, nemlig gaae over i det Ethiske, det Heroiske – men dog ikke kunde overvinde sig selv dertil, og nu blev dialektisk paa dette Punkt.

NB13:69

#

Digterisk Motiv.

Et Pendant til en Forfører, kun at det er et Mandfolk, der forføres: at forføre en Mand til at blive Sværmer.

Skal det holdes i det Interessante, maatte det netop være en ældre Mand, der forførtes, thi en Yngling vilde være altfor let.

Replik af en saadan Forfører. »Ofte har jeg overveiet, om det var lettere at forføre, naar man har den Fordeel, at være anseet for en redelig Person, eller naar man har den Vanskelighed at være anseet for en listig Karl, mod hvem man er paa sin Post. Jeg anseer det Sidste for det Letteste. Just det at man er, som det hedder, paa sin Post, gjør det lettere at bedrage. Der skal en eminent Snildhed til for ikke at bedrages – naar man vil være snild. Det regner jeg paa. Ved at være paa sin Post, som det hedder, bliver man let indbildsk, og bliver man indbildsk, bliver man let tryg. Man düperer ham altsaa, bestyrker ham i, at han er snild, at det er umuligt at bedrage ham. Man fortæller ham, hvorledes man har og hvorledes man kan bedrage Andre; han seer selv, at paa den Maade kan man ikke bedrage ham; under alt Dette studerer man hans svage Sider, og hvordan han skal bedrages. Nu düperer man ham end stærkere, at det er umuligt, at fange ham – og saa er han fangen.«

#

NB13:70

#

Forsaavidt man mod Beraabelsen paa det N.T. til

Forsvar for det Polemiske i Xstd, vil sige: ja, det var den Gang, men nu i – Xstheden: nu, saa lad os tage Luther, som jo levede i Xstheden; læs hans *Prædiken* fE over Evangeliet: om en liden Stund skulle I ikke see mig, og atter om en liden Stund skulle I see mig.

Nei, Sagen er i Xstheden uendelig værre og farligere end da Xstd. forholdt sig til Hedenskab, just for det løgnagtige Sandsebedrag med Xstheden; derfor bør det Polemiske være om muligt end stærkere.

NB13:71

#

O, hvor langt ere dog vi Msker fra den Aandelighed, der i Sandhed ene sørger over sin Synd, og ene i Forholdet til Gud: hvor sjældent endog blot et Msk, der havde Mod til ligeoverfor et andet Msk. at blive ganske aabenbar i Forhold til hver en lønlig Skyld.

NB13:72

#

Christendommens Forhold i Mulighed – og i Virkelighed.

Saasnart jeg tager Xstd. som en Lære, og saa anvender min Skarpsindighed, ell. min Dybsindighed, ell. min Veltalenhed, min Phantasie paa at fremstille den: saa synes Mskene godt om det; jeg bliver anseet for en alvorlig Xsten, elsket o: s: v:

Saasnart jeg eksistentielt vil udtrykke det jeg siger, altsaa sætte det Christelige ind i Virkelighed: saa sprænger jeg ligesom Tilværelsen, Forargelsen er der strax.

Tag hiin rige Yngling – lad mig saa prædike om, at han dog ikke var fuldk., at han ikke kunde beslutte sig til at give Alt til de Fattige, men at den sande Xsten han er altid villig til at give Alt – saa røres Msk, og jeg bliver elsket. Men dersom jeg var en riig Yngling og jeg gik hen og gav hele min Formue til de Fattige, saa forarges Mskene, man vilde finde det en latterlig Overdrivelse. – Tag Maria Magdalene; lad mig prædike om hendes dybe Syndsbevidsthed, den Lidenskab, der bliver ligegyldig ved Alt uden sin Synd, gaaer ind til Frelseren, udsættende sig for al Spot o: s: v: – jeg forpligter mig til at røre til Taarer, og jeg, Taleren,^b vil blive anseet for en alvorlig Xsten, elsket. Dersom jeg selv derimod, mig bevidst at være en Synder, pludselig vil gjøre Alvor af at træde frem med en offentlig Syndsbekjendelse: saa reiser Forargelsen sig strax, man vil finde det er Forfængelighed og latterlig Overdrivelse. – Prædike om det, at den sande Xsten i Alt raadfører sig med Gud: det rører^c – dersom et Msk.

[a] Dog glem ikke Eet, det at prædike maa være Dit Levebrød og Næringsvei; Levebrødet og Næringsveien det er det egl. Populaire, selv den abstruseste Philosophie bliver næsten populair, naar Folk blot veed, at det er Ens Næringsvei.

b NB. dersom det at prædike da tillige er min Næringsvei, thi ell. vil Sagen dog forekomme Msk. som en Overdrivelse.

c , naturligviis dersom det er Din Næringsvei at prædike, thi ellers bliver det forstyrrende.

d naturligviis maa dog det at prædike være Din Næringsvei, ell. gaaer det ikke rigtigt i Folk, Du bliver dem selv en Overdrivelse.

i Virkeligheden træder frem og beraaber sig paa at have raadført sig med Gud: saa bliver det udskreget som Anmasselse, Stolthed, Overdrivelse, Galskab. – Skildre hine stille Sjele, der i Afsidshed fra Livet, ene fyldte deres Sjele med Tanken om Gud: det vil røre til Taarer.^d Lad En realisere det, og han bliver en redicul Gjenstand, som man anseer det næsten for sin Pligt at forhaane og udlee.

NB13:73

#

Det ethiske Udtryk for den Distinction som en Kunstner, en Tænkter, en Sædelærer fordrer, er: at han selv opgiver det Pecuniaire; i samme Grad som det Pecuniaire gjøres gjældende, i samme Grad veed jeg ikke hvad det er for et Snerperie med denne store Forskjel mell. en Saadan og enhver anden Næringsdrivende. Dog Kunst og Videnskab er jo Differentser, forsaavidt kan der jo indrømmes en Forskjel mell. dem og andre Næringsdrivende, en Analogie til at en Profession fE er pænere end en anden. Men en Sædelærer er jo ikke i Retning af Different; jo mere her det Pecuniaire kommer frem, desto mere bliver han endog mindre end en slet og ret Næringsdrivende.

NB13:74

#

O, en Martyr, der gesticulerer med sin daglige Existents, han kan ikke saaledes concentrere i Øieblikket, som disse delicate Talere, der kiæles for hele Ugen igjennem indtil de om Søndagen stadse og svære i een Time; o, en Martyr, der gesticulerer med sin daglige Existents, han kan ikke saaledes vellystig drage den æsthetiske Opmærksomhed paa sin Stemmes Velklang og sine mægtige Gestus, thi da al hans Gesticuleren væsentlig er: at omsætte i Handlen, saa unddrager den sig hiin flygtige Opmærksomhed i Øieblikket.

O, og blot for at forstaae dette hører der Taalmod. Men Bedragerne, der holde sammen med det Sandselige i Msk, de have naturligviis uendelig Overmagten.

Alene denne Forskjel: hvad jeg har at sige kræver næsten en Stilhed som Enkelthedens i Skriftestolen – hvad de Andre sige tager sig bedre ud i samme Grad som der er flere Tusinder, der høre.

I Sandhed en Skuespiller er en redelig Mand, han bekjendtgjør det forud om Aftenen paa Plakaten: at han mell. 7 og 10 spiller den ædle Fader, Overførsteren; det lidende Sandheds-Vidne; den ophøiede Helt o: s: v:; han er redelig, han foranlediger Ingen til den usalige Forvexling, at han selv er det Fremstillede.

Man har opholdt sig over, at Theateret blev henlagt under Cultus-Ministeren: mig synes det var bedre, at Cultus-Ministeren beholdt det ham Underlagte: Theater og Kirke men antog Titel af Theater-Directeur.

Jeg skjønner egl. ikke hvad der fra Xstds Standpunkt er at indvende mod Theatret i Retning af Sandhed, det Sande er just, at Skuespilleren vedgaaer, at han er en Skuespiller.

Der er Intet, som kan oprøre mig saaledes som en Mand, hvis Liv udtrykker lige det Modsatte, naar han misbruger sin Phantasie og sin Veltalenhed, skildrer den lidende Sandhed – og selv løgnagtigt bliver Gjenstand for den Beundring, den Kjerlighed, den Medlidenhed istedetfor hvilken det virkelige Sandheds-Vidne lider Forhaanelse og Mishandling.

O, hvad er saa en virkelig Forfører mod en saadan Forfører. Han bedaarer en Pige, han hidser hendes Lyst, nu vel, men han forvirrer dog egl. ikke i dybeste Grund hendes Begreber, som hiin anden Forfører, der ved sit Falsum just bidrager til at gjøre os mere haardhjertede mod det sande Sandheds-Vidne, fordi hans Tilværelse kun bliver endnu mere afstikkende i Sammenligning med hiint gøglende Billede.

NB13:75

#

Klogskaben bruger strax Øieblikkets Middel; det Gode forsager at bruge det. Naar saa det Gode alligevel har seiret, saa vil man stundom ved Hjælp af Resultatet forklare det Gode som en Art Klogskab, man siger: det var dog det Klogeste. Her seer man nu Forskjellen. Det maa sees sammen i »Begyndelsen.« Thi naar Resultatet er der, saa springer man det at »vove« over, det at der virkelig var vovet ved at opgive Øieblikkets Middel. Var Klogskab og det at ville det Gode Eet, saa maatte de jo ogsaa i »Begyndelsen« see Sagen eens. »Begyndelsen« er det Dømmende, det Afgjørende.

NB13:76

#

Derved er det, at man har afskaffet Xstd, at man overalt har trykket Personligheden tilbage. Man synes at frygte at et Jeg skulde være et Slags Tyrannie, og derfor skal ethvert Jeg nivelleret trykkes tilbage bag en Objektivitet. Jeg skal ikke have Lov til at sige: jeg troer der [er] en Gud – jeg skal sige: dette er Xstd^s Lære: jeg troer, men saa er dette jeg et universellere, ikke mit personlige. Overalt Lære, Objektivitet, og overalt forhindres det, at man skulde faae Indtrykket af, at et Msk. umidd. forholder sig til Gud. – Bruger en Præst stundom sit Jeg paa Prædikestolen, saa tilgives det, fordi hans Jeg paa Prædikestolen dog ikke antages at være i strengeste Forstand hans personlige Jeg, men et Slags dramatisk jeg, ell. et jeg qua Embedsmand.

Som de lærde Commentarer saa ofte lægge sig forstyrrende mell. en Forfatter og de Læsere, han helst ønskede; som Dag-Pressen har lagt sig forstyrrende mell. den egl. Literatur og Læseren: saaledes har man skudt overalt Objektiviteten forstyrrende mell. Gud og Virkeligheden, praktiseret Gud langt, langt bort. Istedetfor at Læren skal være det Objektive, og saa skal mit jeg personligt tilegne sig den og jeg altsaa tale i første Person i Virkeligheden, vil man at jeg skal skaffe mit Jeg bort og tale objektivt. Thi det der skal være det Regjerende i Verden, skal ikke være Gud, som virker paa Jeget, men skal være et Objektivt, et Abstraktum, til hvilket de enkelte Jeg'er forholde sig som Blade paa et Træ, som Dyr under en Art.

NB13:77

#

Hvad der gjælder i Forhold til Skuespillere, Kunstnere, Digttere, det gjælder ogsaa æsthetisk i Forhold til »Talere«: Modsætningen er gjerne Betingelsen for ell. svarende til Præstationen, den personlige Existents gjerne det Modsatte af hvad Præstationen udtrykker; thi just denne Længsel som Modsætningen udvikler frembringer en Gløden i Phantasien, hvoraf Præstationen fremgaaer.

Man seer heraf, hvor desperat det er, at lade Xstd. ene og alene repræsentere ved »Talere«. Een eneste Asket, der gaaer om midt iblandt os, – han prædiker ganske anderledes end 20 saadanne Talere.

Overhovedet er dette ogsaa det bedste Beviis paa, at man reent har sat Xstd. over fra at være en Existents-Meddelelse til at være en Lære: at man har substitueret Talere Docenter o: D: istedetfor Asketer.

Det er nu saa nemt at afvise dette, ved strax at diske op med det om Flagellanter o: D:. Men sandeligen dermed er Sagen ikke afviist, og ved at tale saaledes, viser man blot, at man helst vil jo før jo hellere være den Sag qvit.

Lad Fattigvæsenet bestemme hvor meget et Msk. behøver at leve af – og det være saa Gagen. I Begrebet af Asket ligger slet ikke det Extravagerende. Xstus var ogsaa en Asket. See saa efter i det N. T., hvor meget han behøvede at leve af. Paulus lige saa. Det sande Begreb af Asket er at nedsætte Livs-Fornødenheder til et Minimum, og saa forresten naturligviis hverken at mishandle sig selv ved Hudflettelser ell. Deslige. O, dette er meget let [at] forstaae; og Grunden hvorfor man er saa tungnem til at forstaae det, er ogsaa meget let at forstaae.

Forstaae det kan jeg ogsaa, men jeg vil ikke fremsætte det, thi saa langt gaaer min Existents ikke ud; jeg er kun forsøgt i Retning af Mishandling af en Samtid.

#

NB13:78

Svinget i Forfatterskabet, hvor den nye Pseudonym (Anti-Cl.) udvistes.

Min Tanke var det, at udgive alle de færdige Manuscripter i eet Bind, alle med mit Navn, - og saa at springe reent fra.

Denne Tanke var en Overdrivelse, men jeg leed ubeskriveligt ved bestandig dog at ville holde den fast; jeg gik og penslede saa paa eet lille Sted (især i de Skrifter om *Forf. Virksomheden*) og saa paa et andet Sted, medens jeg tillige bestandigt forløftede mig paa det Hele, og især med den Tilsætning, at jeg skulde gjøre et saadant existentielt Sving, og dog paa en Maade dække at der var noget Usandt i, at jeg efter den Maalestok traadte i Character, dække det - ved at unddrage mig ganske.

Saa blev det mig endelig klart, at jeg maatte tage et bestemt Hensyn til min Fremtid og at det var over mine Kræfter at ville løfte begge Dele paa een Gang, at sætte en saadan Productivitet ind og saa at have Næringsorg. Saa besluttede jeg, at henlægge hele Productiviteten, der laae fix og færdig, til bedre Tider - og saa ikke producere mere og saa gjøre Skridt i Retning af Embedstilling.

Saa vaagnede dog igjen Tanken hos mig, om det ikke var uforsvarligt af mig, at lade denne Productivitet ligge hen, ogsaa blev jeg lidt utaalmodig ved at tænke paa hvor vanskeligt det dog er for mig at blive Embedsmand, selv om man vilde gjøre Alt, og saa gaaer jeg forgjeves baade til Madvig og til Mynster: jeg greb da Sagen igjen an - sender første Stykke af Manuscriptet i Bogtrykkeriet, under mit Navn, saa altsaa det var muligt nu at sætte det Hele ind. Min Tanke var nu at lade Virkeligheden trykke paa mig, og faae Sagen at see næved, og jeg befalede mig i Guds Vold, at han vilde hjælpe mig.

Imidlertid var saa Etatsraad Olsen død, der stødte en Mængde Vanskeligheder til - jeg forstod tillige, at det var ubesindigt og Overdrivelse, at reise et saadant coup - og Frugten heraf blev, at Sygdommen til Døden blev pseudonym.

Derved vandt jeg at forstaae mig selv, og min Grændse; jeg vandt en Sindrighed i Structuren af Forfatterskabet, hvilken atter ikke er min oprindelige;

jeg forstod, at det var næsten en Desperation af mig, at ville vove saa langt ud i Retning af en Slags Apostel, og paa en saa besynderlig Maade, at jeg tillige med det Samme skulde bryde af, og ved det samme Skridt om muligt tilintetgjort mig min Fremtid.

Var dette ikke skeet, havde jeg ladet hiin hele Productivitet ligge hen, saa var jeg vel hver ottende Dag kommet tilbage paa den Tanke, dog at ville realisere hiin dumdristige Tanke, og jeg havde vel oprevet mig selv; thi realiseret var den dog ikke blevet.

Nu blev der slaaet Hul paa Productiviteten, Pseudonymiteten sat, jeg fik Luft og Lindring, frigjortes fra dette Overspændthedens Phantom.

NB13:79

Om de tre Taler (*Ypperstepræsten, Tolderen, Synderinden*)

De ere nu afleverede i Bogtrykkeriet.

1) Et Hvilepunkt maa jeg have; men en Pseudonym kan jeg ikke hvile paa; og de svare til Anti-Climacus; og Situationen: *Taler ved Altergangen om Fredagen* er engang for alle udseet til Forfatterskabets Hvilepunkt.

2) Da man nu i denne Tid er ifærd med at trække min Pseudonym (Climacus) frem, er det vigtigt, at der pointeres i Retning af Opbyggelse.

Atter, hvor kjerligt af Styrelsen, at hvad jeg behøver og skal bruge altid ligger færdigt.

3) »Forordet erindrer om *to opbl. Taler 1843*; thi det er mig af Vigtighed at indskærpe, at jeg strax er begyndt som religieus Forfatter; det er af Vigtighed for Repetitionen.

NB13:80

#

SelvPrædikeforedragets Situation, det at prædike, i den Forstand som det nu tages, er som beregnet paa, ethisk seet, at bedrage Taler og Tilhører.

I en pragtfuld Bygning, hvor Kunst og Smag har frembragt det æsthetiske Begreb af Høitidelighed; naar saa Orgelets mægtige Røst har fyldt Hvælvingerne og den sidste Tone hendør – da træder der en Taler frem, som nu sætter alt i Bevægelse for i Øieblikket at virke; han selv opdnes ved at fornemme, hvorledes han virker; han potenseres o: s: v: o: s: v:

Afdøde Spang sagde engang at han havde havt nogle af sine herligste Øieblikke paa Prædikestolen. Ja, ach ja en saadan Stemnings og Phantasie-Potensation det er jo ogsaa, æsthetisk, Noget. Men mon ikke en Skuespiller taler paa samme Maade om det at frembringe en Stilhed i Theateret saa man kan høre en Knappenaal falde – og saa i næste Øieblik høre Jubelen o: s: v:; mon ikke ogsaa en Skuespiller siger, at han har haft nogle af sine herligste Øieblikke paa Scenen, ved den Potensation som det er at electrifere og electriferes. Og Præsten vil endnu mere, han som jo selv er det Jeg, der taler qua autor.

Og saa taler man rørende om, at en Præst føler Trang til at prædike; naar han i en Maaned ell. to ikke har prædiket, saa føler han en Tomhed, et Savn o: s: v: – jo jeg takker, hvad Under vel at Den der er forvænt ved saadanne ugentlige æsthetiske Potensationer, hvor han i begejstret Stemning exalteret rører og selv røres ved at skildre Tro, Haab, Kjerlighed, høie Dyder, Saligheden i det at lide o: s: v: – hvad Under vel at man føler et Savn; naar man er Forfalden er det ikke saa let at undvære Spiritus.

Men hvor bliver nu i alt Dette Plads for den fattige ethiske Existeren og Handlen.

Det er Mynster lige saa umuligt som at staae paa Hovedet, ligeoverfor en blot nogenlunde Dialektiker at vise Forskjellen mell. en Prædikant i hans Stil og en Skuespiller. Thi Forskjellen mell. en Præst og en Skuespiller er just det Existentielle, at Præsten er fattig – naar han prædiker om Fattigdom, er forhaanet, naar han prædiker om at lide Forhaanelse o: s: v: o: s: v:; medens Skuespilleren just har den Opgave at bedrage ved aldeles at skaffe sit Existentielle bort – har Præsten just den Opgave i dybeste Forstand at prædike med sit Liv. Ja lidt paradox kunde man sige: at prædike er noget nær at holde sin Mund men eksistentielt at udtrykke, i Gjerning, med sit Liv at udtrykke Det, som ellers bruges Ord til. Det klangfulde Organ, de herlige Armbevægelser o: s: v: behøves egl. ikke: en Stum kan prædike, og en Krøbling, der ingen Arme har kan ogsaa prædike.

[a] cfrp.137.

NB13:81

#

Om mit Forfatterskab totalt.

Det er i en vis Forstand et Spørgsmaal til Samtiden som et Valg; man maa vælge enten at gjøre det Æsthetiske til Totaltanke og saa forklare Alt paa den Maade, ell. det Religieuse. Just deri ligger noget Opvækkende.

#

NB13:82

#

cfrp.133 medio.

Enten skulde der prædikes kun for nogle Faae ad Gangen, omtrent som i en Skriftestol, for dog at faae de æsthetiske Sandsebedrag og Stimulationer bort; eller skal der prædikes for »Mængde« saa paa Gaden, og ikke af Embedsmænd med Levebrød.

Ofte nok har man, for at forsvare den Prædiken i overfyldte Kirker, beraabt sig paa Xstus og Apostlene, der jo raabte og vidnede, og henvendte sig til Mængden. Aber; for det Første gjorde de det paa Gaden (og saa kan det æsthetiske Sandsebedrag ikke komme op); dernæst, forsaavidt De gjorde det i Synagogerne da vare de jo ikke i det Bestaaendes Tjeneste ell. i Overeensstemmelse dermed, Analogien vilde være omtrent som naar En, der ikke var Embedsmand og Levebrøds-Præst, vilde benytte en af vore Kirker til at prædike mod hele denne vanartede Xstd; endeligen baade Xstus og Apostlene udtrykte med deres Existeren nøiagtigt deres Lære, vare i Character af Læren, ikke i Character af Justitsraad R: af D og DM.

Indenfor et Bestaaende af Embedsmænd og Levebrøds-Repræsentanter at prædike i en pragtfuld Kirke er christeligt egl. Nonsens, det bliver lutter Sandsebedrag, hvilket man da til yderligere Overflødighed let vil forvise sig om, ved at høre tale om den Forskiel man gjør paa Prædikanter; thi der skal man altid høre at de er æsthetiske Prædicater der bruges.

#

NB13:83

#

Det var det man holdt mig hen med, at Enhver privat var villig til at indrømme at jeg var noget saa Overordentligt, at Ingen kunde bedømme mig - derfor kom der ingen Anmeldelse o: s: v:.

Dette var der noget Sandt i. I Kraft deraf handlede saa jeg; jeg vovede, hvad jeg egl. ingen Interesse havde af, men hvad jeg gjorde af Omsorg for de Andre, jeg

vovede at bryde med Pøbelagtigheden.

Nu var der da ikke Tale om Anmeldelse af Skrifterne, men om at sikkre mig simple Msk-Rettigheder. Men nei, Alle taug, og jeg blev offret ved at bedømmes af det Forum, for hvem jeg umuligt kan være til, der, tildeels uden Brøde, aldeles ingen Anelse har om den Idealitet, der er mit Livs Ophøiethed og Alvor.

NB13:84

#

Skal Sagen afgjøres for et Forum af Næringsdrivende, saa har jeg eo ipso tabt. Prof. Martensen behøver blot at iføre sig sit Ornat, Silkekjolen og den Fløiels-Mave, Ridderkorset, og maaskee for en Fuldstændigheds Skyld i Haanden ell. paa Hatten have en Seddel, hvorpaa staaer: c. 2000rd Fortjeneste om Aaret – han behøver ikke at sige et Ord, der vil ikke blandt de Næringsdrivende være En, som ikke raaber: det er Livets Alvor. Naar da jeg, ak jeg Elendige, jeg som endnu Ingenting er, naar da jeg træder frem, naar jeg for Fuldstændighedens Skyld har i min Haand ell. paa min Hat en Seddel, hvorpaa staaer: – Noget Vist om Aaret, det er hvad han tjener ved, anstrenget efter den størst mulige Maalestok at være Forfatter – ja om jeg havde Engletunge, jeg kan lige saa gjerne holde min Mund, jeg bevæger ingen Næringsdrivende til at opgive sin Mening, at jeg er en letsindig Phantast.

[a] Prof. Martensen og mig.

Gaaer saa hjem lille Børn og læser i det N. T.

Jeg dadler ikke de Næringsdrivende, o, langt fra; men det Foragtelige er, at Prof. M., som dog har ell. burde have en Forestilling om dette Sagens sande Sammenhæng, indskyder sig ell. dog tillader at han indskydes for et Forum af Næringsdrivende, at der, falskelig, substitueres et aldeles forkeert Begreb af Alvor.

NB13:85

#

Naar en Lære paa een ell. anden Maade tilbyder en Lærende dog Fordeel, og at det er af den Grund ham proponeres at slutte sig til den: nu vel, saa lader det sig høre. Men naar en Lære vender Forholdet om, ikke kommen ind i Verden for at tjene Mskene, men for at de skulle tjene den, offre alt for dens Skyld – maa saa ikke en praktisk Mand dømme, at dette er Galskab.

Og dog er dette omtrent Xstds Forhold, betragtet af en praktisk Mand; thi en praktisk Mand kan da ikke give synderlig meget for det om den evige Salighed, og i Forhold til alle relative $\tau\epsilon\lambda\eta$ vender Xstd. virkelig Forholdet om.

#

NB13:86

Prof.Martensens Status

[a] Prof.Martensens Status.

Det er nu vel en 10 Aar siden, at Prof.M. vendte hjem fra en Udenlandsreise, bragte den nyeste tydske Philosophie med sig, vakte uhyre Sensation ved dette Nye, han der da egl. altid har være[t] mere Referent og Correspondent end primitiv Tæinker.

Det var Standpunkternes Philosophie – det Fordævelige i den Art Oversigter – der fortryllede Ungdommen og aabnede den Udsigter til i et halvt Aar at have slugt Alt.

Han gjør styrtende fortune; og imidlertid benytte unge Studerende Leiligheden til paa Prent at oplyse Publikum om, at der med Martensen begynder en ny Æra, Epoche, Epoche og Æra o: s: v:^b (Det Fordævelige i, at man tillader unge Msker sligt, hvorved alle Forhold vendes om.

b Anmcfr. Forordet til filosofiske Smuler.

I Spidsen for Kirken stod som dens Overhoved den Mand, der endnu staaer uforandret, Sjellands beundrede Biskop, hvem man ved en besynderlig Misforstaaelse stundom lægger det til Last, der er hans Ære; thi at En, der er kaldet og beskikket til at regjere, at han vil regjere: det er just at prise.

Mynster skulde nu svækkes ved Opinionen (»han er blevet staaende paa Jacobi).^c

c Anmcfr et lille Skrift »Forord« No

I Opinionen taber M. ogsaa Slaget paa Contradictions-Principet^d, men udøver en desto større Magt ved sin personlige Overlegenhed.

d Anmcfr Maanedsskrift for Literatur.

Nu begynder en litterair Virksomhed: Pseudonymerne. Allerede Victor Eremita markerer ethisk med Sigte paa »Systemet.«Johannes de silentio ganske bestemt – og Mynster signaliserer fra oven. Pseudonym følger paa Pseudonym bestandigt mod Systemet til Joh. Climacus. Det kommer paa ingen Maade til noget Slag men Terrainet bespændes.

Imidlertid har ogsaa Forholdene forandret sig noget [i] Tydskland.^e Ved Universitet[et] staaer Martensen ikke slet saa sikkert som før, det synes dog at maatte trække sammen til en Afgjørelse.

e Literaturen er blevet noget flau, og Martensen som tydsk Correspondent selvfølgelig ligesaa.

Da skeer der noget Nyt – Prof. M. bliver Hofprædikant. Dette var en adspredende μεταβασις εις αλλο γενοϋς. Han gjør atter glimrende fortune i Slotskirken. Selv synes han næsten bedaaret. At der er mangt et Sandsebedrag med undgaaer ham: 1) det Sandsebedrag, at Rygtet om den hegelske Philosophie nu var kommet ned til de dannede Classer, Fruentimmer o: s: v: som mente naar han prædikede for dem, da at faae en Berøring en Mundsmag deraf; 2) at Mynster protegerede 3) at M. ikke blev rigtig Præst »ikke en ordinair Klædespræst til hver Søndag« men en Hofprædikant til hver 6te Søndag. Det glemme de ganske, at der ved Universitet[et] var et lille NB.

Endeligen komme vi tilbage til Videnskaben, og nu udkommer den *christelige Dogmatik*.^f Det er de Forelæsninger, der hed »speculativ Dogmatik«, men dette Prædikat er dog taget bort (en Forskjel omtrent som den Peer Degn gjør m: H: t: Indbindingen i Vælskbind og i Skindbind af den samme Bog). Man benytter sig af den tidligere Tradition om det Speculative, og imidlertid sætter man en ny Opinion i Bevægelse, at den, vidunderligt, er blevet saa populair, at enhver almdl. Dannet kan læse og fatte den. Mod Magnus Eirikson, en theol. Candidat og Manufacteur, hedder det: det er altfor høit for ham – og tillige hedder det om den samme Bog, at Enhver med blot almdl. Dannelse kan læse og fatte den.

For at der dog ikke skal mangle en Forløber i Forhold til den *christelige Dogmatik* paatager^g en Romanforfatterske sig dette hæderlige Hverv: Frøken Frederikke Bremer. Hun har – ih Gud bevares, hun er jo ogsaa en Instants! – hun har, med Forfatterens Samtykke, forud gjort sig bekjendt med den *christelige Dogmatik*, hun bebuder forud, hvad hun naturligviis baade forud og bagefter kan og vil indestaae for, at den vil gjenføde Videnskaben i Norden, hun antyder, at Martensen er Xstus – og reiser derpaa^h til Nordamerica, formdl. for at berede ham Sted og Vei. – Som Forløberen saa den hele øvrige Betjening. »*Flyve-Posten*« paatager sig Functionen som Cerimoniemester, der gjør Plads for »den speculative Genius Prof. M«, der – og Sligt forstaaer da *Fl: P.* sig paa – er blevet sin første Kjerlighed tro; tillige fører den et alle Næringsdrivende aldeles tilfredsstillende Beviis ex consensu gentium for, at M. er Sandheden: han har næsten lige saa mange Tilhørere som *Fl: P.* har Subscriberer: ergo Den *berlingske Tidende* Gross. N: træder tjenende i Charakter af en Sværgende, han sværger, ell. han er dog villig til at sværge paa, at man »i hver en Linie af den *chr. Dogmatik* sporer en Overbeviisning.« Dette Beviis er aldeles fyldestgjørende for hele Borgerclassen og de Næringsdrivende.

Hiin høitflyvende Speculation er nu den *christelige Dogmatik* for hvilken der argumenteres af – Udbredelsen. Det mangler blot, at Prof. M., der dog

f hvor Biskop Mynster er blevet den egl. Dogmatiker, han som i sin Tid skulde entlediges.

g – quod felix faustumque sit! –

h – absit risus atque scur[r]ilitas! –

idetmindste indulgerer denne Beviisførelse, selv argumenterer saaledes: saa har han ubetinget seiret. I samme Øieblik han selv vil beraabe sig paa Udbredelsen, indestaaer jeg ham for, at han øieblikkeligt har endnu et Par hundrede Kjøbere.

At Sligt lod sig gjøre, at det vilde gaae upaataalt hen, lod sig formode. Den, der nærmest skulde tage Positionen mod den *christelige Dogmatik*, var vel mig. Men dette veed Hans Højærværdighed Hr Prof. Hofprædikant og Ridder Martensen med de mange Kjøbere, det veed han, at Sandsebedrag vil jeg for ingen Priis bruge; og der var vel endog Sandsynlighed for, at jeg vilde forholde mig ganske taus. Men selv om jeg taledes - naar han vil bruge Sandsebedragene, ell. dog indulgere at de bruges i hans faveur, saa maa jeg eo ipso trække det korteste Straa.

Denne hele Adfærd, der først brouter speculativt høitflyvende og saa forfalsker Sagen ved at forrykke forum er uværdig. For at da min Taushed ikke skal kunde lægges mig til Last, har jeg skrevet dette.

#

NB13:87

#

Collision

Et Msk. kan jo paa mangfoldig Maade have syndet, uden at han derfor, selv om hans Skyld blev vitterlig, er hjemfalden til borgerlig Straf: men har Gud da ikke Ret at fordre af et Msk. at han selv skal udsætte sig for den Straf af en anden Art, der kunde følge hvis hans Skyld blev aabenbar.

Jeg har tænkt ubeskrivelig meget derover; og Collisionen er paa en Maade lagt an i eet af de tidligere Forsøg i den første Journal, *Journalen JJ*, den i Octav, under Titlen: de occultis non judicat ecclesia.

Paa den ene Side kunde det synes en Analogie til det at friste Gud, naar Ens Skyld ikke er aabenbar, ikke udsat for borgerlig Straf, saa selv at ville offentliggjøre den. Paa den anden Side kan det være en sand Religieusitet. Sæt et Msk. af den Grund besluttede sig til msklig talt at forspilde hele sit Livs Lykke.

O, at jeg levede i en anden Tid, hvor der dog var en lille Smule Sympathie for disse mine Collisioner, der i Sandhed ere christelige. Men midt i Xstheden lever

jeg med saadanne Tanker saa fremmedgjort, saa forladt af Sympathie og Forestilling, at jeg ligefrem næsten bliver behandlet som gal, hvis jeg for Alvor ville fremstille slige Collisioner.

#

NB13:88

#

En ny Betragtning af Forholdet: Præst, - Digter paa det religieuse Gebeet.

Xstd. har naturligviis godt vidst hvad den vilde. Den vil have sig forkyndt ved Vidner ɔ: ved Msker, der forkynde Læren og tillige existentielt udtrykke den.

Det moderne Begreb af en Præst er en reen Misforstaaelse, som det nu er. Da Præsterne formentligen ogsaa skulle udtrykke det Christelige, saa have de ganske rigtigt opfundet at slaee af paa Fordringen, afskaffe Idealet.

Hvad er nu at gjøre? Ja nu maa vi anlægge en anden taktisk Fremrykken.

Først et Detaschement Digtere; segnende næsten under Idealitetens Fordringer, med en vis ulykkelig Kjerligheds Gløden stille de Idealiteten frem. Saa kan de nuværende Præster gaae i andet Geled.

Disse religieuse Digtere maa netop have den Art Fremstillings Magt der hjælper ud paa Strømmen.

Naar saa det er gjort, naar der er voxet en Generation op, som fra Barn af har faaet det pathetiske Indtryk af existentielt at udtrykke Idealiteten, saa kommer baade Klosteret igjen og de egl. Sandheds-Vidner.

Saa langt tilbage er Xstds Sag i vor Tid.

Det der først og fremmest maatte gjøres er at skaffe Pathos, med Intellectualitetens, Phantasiens, Skarpsindighedens, Vittighedens Overlegenhed at garantere Pathos for det existentielle, hvilket »Forstanden« har nedsat til en Latterlighed.

Her ligger min Opgave. Et ungt Msk., en ganske Eenfoldig kan bruges til det Høieste Existentielle, dertil fordres det Ethiske ene og alene. Men naar

»Forstanden« og Forstandens Magt har seiret i Verden og gjort næsten det sande Existentielle latterligt, saa kan hverken en Yngling eller en Eenfoldig trænge igjennem. Saa maa der først en Maieutiker til, en Olding i en vis Forstand, eminent i Besiddelse af alle Aandens Gaver – og disse anvender han til at skaffe Pathos for det Pathetiske.

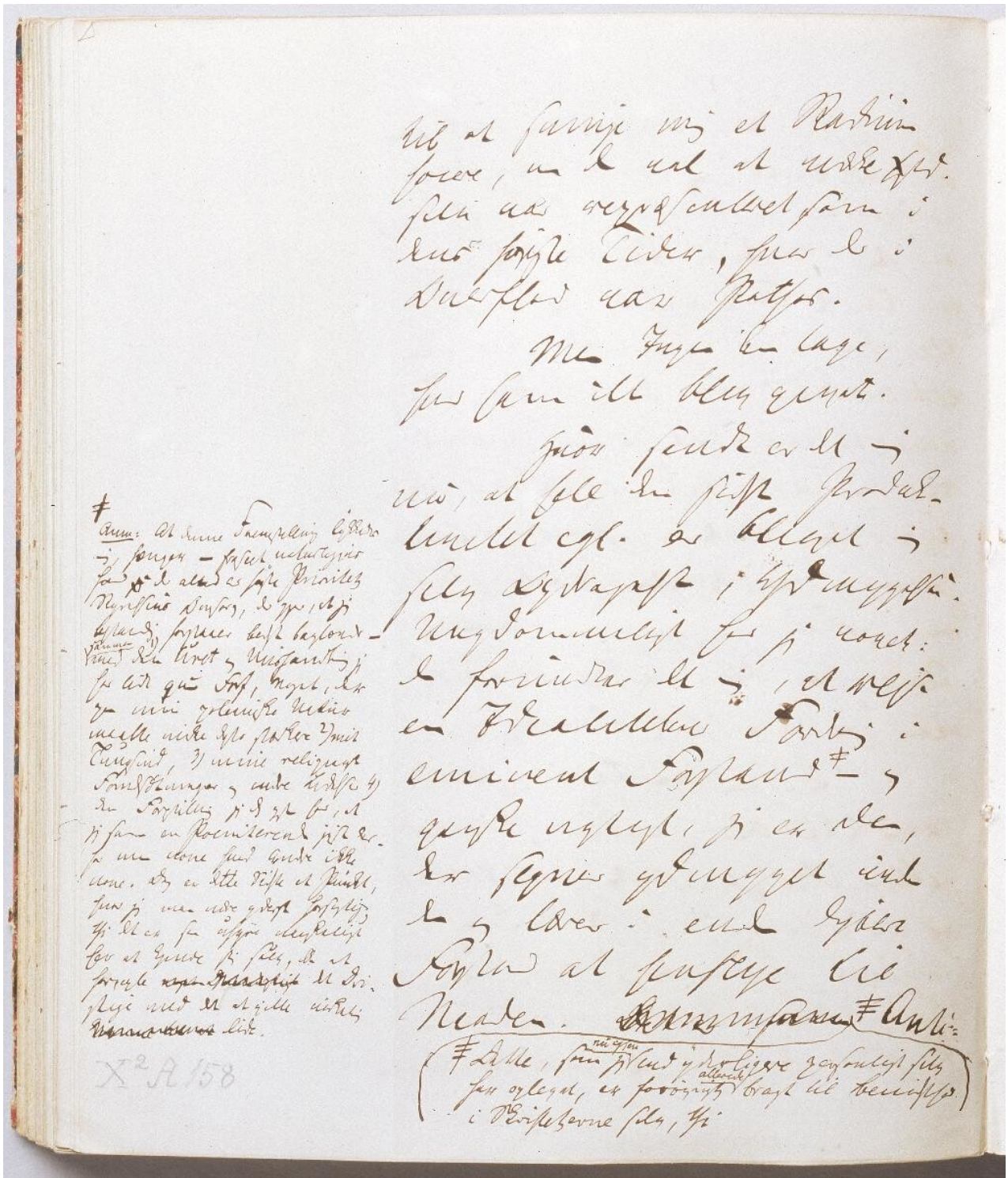
Enhver ung Pige kan blive i Sandhed forelsket. Men dersom jeg tænkte mig en Tid, som var sjunket saa dybt i Forstandighed, at alle gode Hoveder o: s: v: anvendte deres Gaver til at gjøre Elskov latterlig: saa kan ingen ung Pige strax trænge igjennem. Saa maa der først en Olding til, som kan knuse denne Forstandighed og skaffe Pathos – og saa, hil være Dig, Du Yngling, hvo Du end er – saa er der Plads for Ungdommens i en Forstand langt ringere Kræfter. Og dog er i een Forstand Forholdet dette, som altid i Pseudonymerne, at det unge Msk. staaer høiere end denne Ældre.

Ak, mit eget Liv udviser dette. Først nu seer jeg, hvor der skal svinges – nu efter i 7 Aar at have næsten overanstrengt mig, nu, da jeg skal begynde paa at bære en ny Art af Byrde, Hensyn til Udkommet. O, hvorfor var der ingen Ældre, der forholdt sig til mig, som jeg til Ynglingen.

Selv tilhører jeg dog endnu til en vis Grad det Gamle, men jeg garanterer Pathos.

Feilen hos Mynster er ikke den Klogskab o: s: v: han har brugt. Nei, Feilen er, at han bedaaret ved denne Klogskabs Virkninger i Timeligheden, bedaaret ved sin Magt og Indflydelse, egl. har ladet Idealet gaae ud. Var der i Mynsters Prædiken eet endnu: en stadig, dyb Sorg, over ikke selv at have været aandelig nok til at blive Martyr: saa vilde jeg have billiget ham; jeg vilde saa have sagt om ham, hvad jeg siger om mig selv: han blev ikke Martyr, men han kan føde Martyrer.

Ingen kan tage, hvad ham ikke blev givet: saaledes heller ikke jeg. Ogsaa jeg er mærket af at være født i Xstheden, forkjelet opdraget o: s: v:.. Var jeg ikke opdraget i Xstd., stod jeg uden for Xstd, saa havde den maaskee Magt

10. Journalen NB13, s. [156], optegnelsen NB13:88 med tilføjet tekst i marginalsalten og nederst i hovedspalten

til at svinge mig et Stadium højere, naar da vel at mærke Xstd. selv var repræsenteret som i dens første Tider, hvor der i Overflod var Pathos.

Men Ingen kan tage, hvad ham ikke blev givet.

Hvor sandt er det mig nu, at hele den sidste Produktivitet egl. er blevet mig selv Opdragelsen, Ydmygelsen. Ungdommeligt har jeg vovet: da forundtes det mig, at reise en Idealitetens Fordring i eminent Forstand^a - og ganske rigtigt, jeg er Den, der segner ydmyget under den og lærer i endnu dybere Forstand at henflye til Naaden. Dette, som jeg nu

a Anm.: At denne Fremstilling lykkedes mig, hænger - fraseet naturligvis hvad der altid er første Prioritet Styrelsens Omsorg, der gjør, at jeg bestandig forstaaer bedst baglænds - sammen med 1) den Uret og Mishandling jeg har lidtqua Forf, Noget, der paa min polemiske Natur maatte virke desto stærkere 2) mit Tungsind, 3) mine religieuse Forudsætninger og indre Lidelser 4)

igjen end yderligere personligt selv har oplevet, er forøvrigt allerede bragt til Bevidsthed i Skrifterne selv, thi Anti-Climacus siger i Moralen til » *Kommer hid alle I, som arbeide og ere besværede*«: Forbilledet skal fremstilles saa idealt, at Du just derved ydmyget lærer at flye til Forbilledet men i en ganske anden Forstand nemlig som til den Forbarmende.

Men til Idealet skal Alle forholde sig; og om end hvor langt nede fra, og hvor uendelig end min Afstand, der skal dog være i mit Blik og i mit Suk en Retning, som tyder paa, at ogsaa jeg forholder mig til Idealet – kun saaledes er jeg en Stræbende.

Og saa som Anti-Cl. siger: saa ingen Hidsighed, der forrasker sig.

Dog hvilken Forskjel, at begynde som en Yngling kan komme til at begynde, og saa med sin bedste Tid dog at have tilhørt det Gamle.

Eet bliver der imidlertid tilbage, at vi frelses jo dog Alle af Naade.

NB13:89

#

Om det »Frivillige«

[a] Om det »Frivillige«

Jeg forstaaer nu ypperligt, hvorfor Christend. holder paa det Frivillige. Den eksistentielle Myndighed til at lære svarer til det Frivillige. Hvo skal lære Armod? Den, der selv kæmper for at faae Formue ell. har den kan vel tale derom, men uden Myndighed; kun den Frivillige, Den, der frivilligt opgav Rigdom og er fattig kun han har Myndighed. Hvo skal lære at foragte Ære og Anseelse? Den, der selv er decoreret [b] med Ære og Stjerner og Baand indbunden i Fløiel med Guldsnit: han kan vel »docere« »declamere« og ogsaa lære det, men det er uden Myndighed, og kan let blive et Raffinement, tillige at have og saa dog opløfte sig derover. Den virkelig Foragtede kan dog heller ikke – her ligger altsaa det Frivillige, Den, der frivillig opgav ell gav Afkald paa Ære og Anseelse. – Imidlertid er her en egen dialektisk Vanskelighed. Thi er det den Anseete, der lærer at man skal foragte Ære og Anseelse: saa sige Mskene: tak for det; og er det En, der virkelig ingen Ære og Anseelse har, saa sige Menneskene: ja, hvo bryder sig om, hvad han siger, han har jo ingen Anseelse.

[b] indbundne i Silke med Fløiels Ryg eller Mave.

Dette »Frivillige« er imidlertid en egen Ting, det er saa overordentlig høit, og høist farligt; der kan paa de utalligste Maader slaae sig Stolthed, Forfængelighed o: s: v: til. – Men vist er det, Christend. har fordret det Frivillige, og vist er det, at det »Frivillige« absolut, bogstaveligen er gaaet ud; og vist er det, at

Christend., naar det Frivillige absolut er gaaet ud, egl. er afskaffet.

Det Frivillige er den nøiagtige Form for kvalitativt at være Aand.

Men der er en lavere Form af Religieusitet, som mere barnligt tænker saaledes barnligt om Gud, at Gud ikke har noget imod næsten saa smaat glæder sig med, naar Barnet glæder sig, og over hvad Barnet glæder sig over. Saa bliver man væsentligen i de sandselig-sielelige Bestemmelser, kun at man henfører Alt til Gud.

Det Frivillige er den høieste Form af Religieusitet, derfor ogsaa kjendelig paa, at Gud er her strengest. Det Religieuse rangerer efter den stigende Strengthed. Det er som med et Barn i Forhold til Forældre. Vil Barnet være Barn, saa er Forældrene milde. Men sæt et Barn paa en Fridag vil sige til Forældrene: jeg vil hellere end at gaae ud blive hjemme og bestille Noget: saa har Forældrene Intet derimod; men de blive dog uvilkaarligt strenge mod det, thi nu fordre de ogsaa at Barnet skal realisere det frit og glad; begynder Barnet nu midt paa Dagen at klage over Arbejdet, saa misbillige Forældrene det, og sige: Du skulde være blevet Barn og have benyttet Din Frihed. Saaledes ogsaa med Gud i Forhold til det Frivillige. Dog maa man ved det Frivillige ikke tænke paa de Farer, som et Menneske udsætter sig for for Sandheds Skyld, ved at vidne for det Sande og mod det Onde; men det, som Middelalderen forstod derved: den frivillige Opgiven af det Timelige, uden at det stod i noget Forhold til at tjene Sandhed, men selv vilde være et Udtryk for det Religieuse.

Det Frivillige er gaaet ud. Christendommen er blevet for mild. Skulde jeg nøiagtigt betegne det, veed jeg ikke noget lykkeligere end det just idag er faldet mig ind. Det at man fra Barn opdrages i Christendom gjør den for mild, omtrent som den Forskiel: naar et Barn opdrages ikke af sine Forældre, men af sine Bedste-Forældre. Gud er ikke saa meget os vor Fader, som vor Bedste-Fader.

Dog maa erindres, at Gud ingenlunde er en Fjende af det Frivillige, det vilde jo være en Selvmodsigelse, da han fordrer det i sit Ord.

Men just fordi Gud er blevet Bedste-Faderen, derfor er det saa vanskeligt at komme ret i den Frygt og Bæven, som svarer til det Frivillige, ell. som gjør det Frivillige til Sandhed.

Er Gud for mig virkelig i sidste Grund mild som en Bedstefader: saa er det Frivillige usandt og Lapseri.

Dette har beskæftiget mig overordentlig. Jeg selv erkjender, at jeg er i det Tilfælde, at Gud dog vistnok er i min Forestilling for mild. Jeg har derfor heller ikke

vovet det Frivillige, har derfor heller aldrig brugt Myndighed. Selv det, at jeg udsatte mig for *Corsarens* Angreb, er ikke det Frivillige. Deels er det ganske simpelt at handle i Retning af at vidne for Sandhed, og deels kunde det lige saa godt have ført til det modsatte Resultat, at jeg havde seiret, ja det var der endog menneskelig Sandsynlighed for; og det var ogsaa skeet, hvis ikke de Fornemmes lurvede Misundelse havde skaffet mig en Contra-Kugle, der forstyrrede. Men at dette skete var jo Tilskikkelse.

Og dog er allerede den Smule af det Frivillige, om man saa vil, hvilken mit Liv udviser de Fleste for høi. Saa langt er Christendommen gaaet tilbage.

Skulde jeg tænke mig nu at begynde paa det Frivillige: maa det blive saaledes, uden at jeg dog tør sige, at det vilde lykkes mig. Jeg vilde sige til Gud. Jeg forstaaer nok, at Du i Dit Ord fordrer det Frivillige; men jeg kan ikke dølgge for Dig, at der, hvorfra det nu end er kommet, er i min Sjæl den Tanke og Vished, at Du vil holde lige saa meget af mig, hvis jeg lader det være, og barnligt bliver Menneske; og dette tiltaler dog mig mere, medens det Andet ængster mig. Imidlertid staaer det mig bestandigt for Hovedet, at det jo dog staaer i Dit Ord. Kunde Du da ikke hjælpe mig saadan lidt til saa smaat at begynde derpaa, bitte, bitte, da jeg dog synes at forstaae, at det i en vis høiere Forstand glæder Dig, om jeg end forstaaer, at Du i Forhold til det Frivillige bliver strængere og maa blive det; bitte, bitte. – See, der har vi det; paa den Maade kommer man dog ikke til det Frivillige; Gud bliver for mild; det er bestandigt Bedstefaderen, som Barnet har en Mistanke om, at saa streng er han ikke. Og som sagt, gaaer Strengheden ud, saa gaaer ogsaa det »Frivillige« ud.

NB13:90

#

Ogsaa i Forhold til »Fristelse« gjælder det dog: det er kun en liden Stund. Fristelse har sin Magt i »Øieblikket«. Frygtelige Kræfter har den til at ængste og ligesom at fortætte Alt i et Øieblik – i det næste Øieblik er den afmægtig.

NB13:91

#

Det er dog ypperligt sagt af Luther om det store Fiskedræt: Apostlene fik det ikke for deres Arbeide og Møies Skyld – nei tvertimod de fik det jo først da de havde spildt deres Arbeide og Møie.

#

NB13:92

[c] Christend. er blevet for mild. Kun naar den er uhyre streng, kan En vove det Frivillige, uden at det falder ham ind, at det skulde være fortjenstligt. Er Christendommen mild, saa er det næsten ikke til at undgaae, at Forestillingen om det Fortjenstlige ikke indsniger sig, da der i dybeste Grund egl. ingen Grund er til denne Voven.

Xstdommens Position i dette Øieblik

[a] Christendommens Position i dette Øieblik.

Egentligen er Omvæltningen meget nærmere end man troer. Den sidste Formation af Fritænkere (Feuerbach og hvad dertil hører) har angrebet ell. grebet Sagen langt snildere an end før; thi see nærmere til, skal Du see de have egl. paataget sig den Opgave at forsvare Xstd. mod de nulevende Xstne. Sagen er den bestaaende Xsthed er demoraliseret, man har tabt al Respekt i dybeste Forstand (thi denne Forsikkrings-Respekt er da Intet) for Xstds eksistentielle Forpligtelser. Nu siger Feuerbach nei holdt: skal I have Lov til at leve som I leve, saa skal I ogsaa vedgaae at I ikke ere Xstne. Feuerbach har fattet Fordringerne, men han kan ikke tvinge sig ind under dem – ergo giver han hellere Afkald paa at være Xsten. Og nu tager han Positionen ikke urigtigt, hvor stort et Ansvar han end andrager. Det er nemlig en Usandhed, naar den bestaaende Xsthed siger, at Feuerbach angriber Xstd, det er ikke sandt, han angriber de Xstne ved at vise, at deres Liv ikke svarer til Xstds Lære. Dette er en uendelig Forskjel. At han vistnok er en malitieux Dæmon kan nok være, men i taktisk Henseende er han en brugbar Figur.

[b] Og derfor kan man sige i Forhold til Feuerbach: et ab hoste consilium.

Det Xstd. behøver er ganske rigtigt Forrædere. Xstheden har paa en lumsk Maade forraadt Xstd. ved uden i Sandhed at ville være Xstne at ville have Skin deraf. Nu behøves der Forrædere.

Men dette Begreb Forræder er dialektisk. Djævelen har saa at sige ogsaa sine Forrædere, sine Spioner, der ikke angriber Xstd, men de Xstne – nemlig med den Hensigt at faae Flere og Flere til at falde fra. Gud har ogsaa sine Forrædere, gudelige Forrædere, der ham ubetinget lydige ganske troskyldigt fremsætte Xstd, for at man dog engang kan faae at see, hvad Xstd. er. Af den bestaaende Xsthed betragtes disse naturligviis ogsaa som Forrædere, det troer jeg, da Xstheden ved en uhyre Falsation har sat sig i ulovlig Besiddelse af Xstd.

Hvor forunderligt! Altid forstaaer jeg bedst bag efter. Thi Joh. Climacus er jo just et dialektisk saa yderligt taget Forsvar for Xstd, at det maa synes Mange et Angreb. Der er i *denne Bog* egl. følt hvorledes just Xstheden har forraadt Xstd.

Sandeligen denne Bog har en overordentlig Fremtid.

Og jeg, Forfatteren, jeg er som altid paa en Maade til Nar. Jeg kommer til at gjøre Ting, hvis hele Betydning, jeg dog først bag efter forstaaer. Dette har jeg atter og atter forstaaet. Just deraf kommer det, at jeg ikke kan blive alvorlig i den trivielle Forstand hvori alvorlige Mænd ere alvorlige; thi jeg forstaaer, at jeg er Ingenting. Der er en uendelig Magt, der ligesom hjælper mig: naar jeg da seer paa den, da tilbeder jeg

- dette er dog vel Alvor; men naar jeg saa seer paa mig selv, saa kommer jeg næsten til at lee, at jeg, en ussel Pialt o: s: v:, faaer tilsyneladende denne Betydning. Forstaaelig for Andre kan jeg ikke ganske gjøre mig; thi de henføre jo udendvidere mine Frembringelser til mig. Men hos mig selv, hvor jeg forstaaer det sande Sammenhæng, der er Spøgen i et alternerende Moment næsten ikke til at undgaae. Dog er det en gudelig Spøg; thi just idet jeg smiler af mig selv i min Intethed, er dette jo igjen et Tilbedelsens Udtryk. Det er, for at tage et Billede og en Analogie, som hvis en lille Pige blev elsket af en hende, som hun selv forstod det, eminent overlegen Aand. Dette Forhold bliver ikke i almdl. Forstand alvorligt, her mangler det Lige for Lige, der giver endelig Tryghed og - Alvor. Hun vil ikke kunne lade være at smile af sig selv, naar hun tænker paa, at hun er elsket af - ham, og dog føler hun i ethvert Besøgets Øieblik Saligheden. Hun tør heller ikke i triviell Forstand sige til sig selv »for Alvor«: han elsker mig; thi hun vil sige, mit Forhold til ham er egl. intet, han gjør aldeles ikke Uret, i det Øieblik han slipper mig; thi imell. os er intet Forhold; men saligt er Forholdet, saa længe det er.

Kun med mit Forhold er det tillige det Særegne, at det er Reflexionens, saa jeg først bag efter seer - see, der er jeg igjen blevet hjulpet. Jeg faaer fat i Pennen, befaler mig Gud i Vold, er flittig o: s: v:, kort gjør, efter fattig msklig Leilighed saa godt jeg kan. Nu gaaer det da lystigt med Pennen hen af Papiret. Jeg har ganske det Indtryk, at det er Mit, hvad jeg producerer. Og saa, saa, lang Tid ell. nogen Tid efter, forstaaer jeg først i dybeste Forstand det Producerede, og jeg seer, at jeg er blevet hjulpet.

Dialektisk er det let at see, at Joh. Climacus Forsvar for Xstd er det yderligste der kan tages; thi dialektisk er Forsvar og Angreb paa eet hængende Haar Eet.

»Joh. Climacus« var virkelig en Overveielse; thi da jeg skrev den, var der dog i min Sjæl en Mulighed af, at jeg ikke kunde lade mig overvinde af Xstd, om det end, var min redeligste Beslutning, med hele mit Liv og hver Dags Flid at tilhøre Xstds Sag, at gjøre Alt, ikke at bestille Andet end at faae den fremstillet, selv om jeg blev som hiin evige Jøde i Sagnet, selv ikke i sidste og meest afgjørende Forstand, dog førende Andre til Xstd.

#